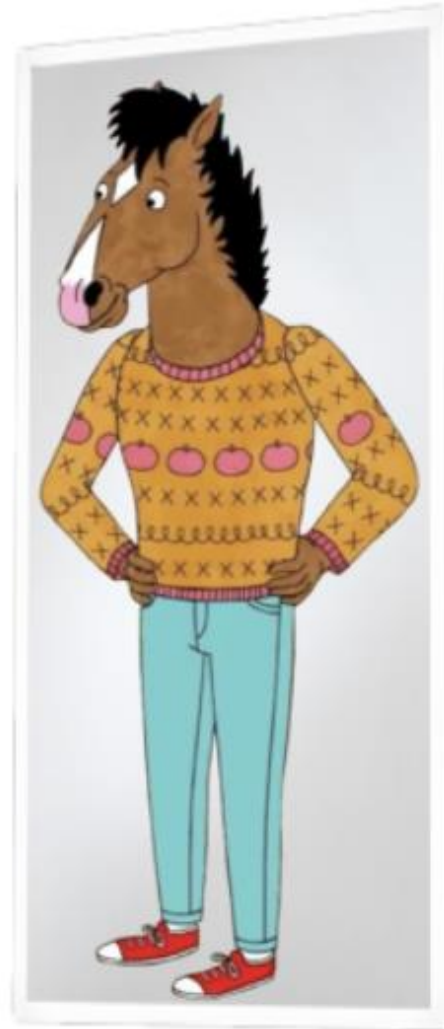

BOJACK HORSEMAN: DEPRESSIÓ DE CAVALL

Autor: Mònica Condesa

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	1
1. QUÈ SÓN LES SÈRIES D'ANIMACIÓ PER A ADULTS?	2
1.1. Inici i evolució de les sèries d'animació per a adults.....	2
1.2. Normes i control per a l'emissió de continguts.....	4
1.3. Caracterologia dels personatges principals en les sèries d'animació.....	8
2. LA DEPRESSIÓ	11
2.1. Definim el terme depressió.....	11
2.1.1. Segons Sigmund Freud.....	11
2.1.2. Segons el Dr. Enrique Rojas.....	13
2.1.3. Segons Fernando Colina	14
2.2. Simptomatologia	16
2.3. Causes de la depressió	21
3. BOJACK HORSEMAN	24
3.1. Contextualització de la sèrie	24
3.2. Analitzem la depressió de Bojack Horseman	26
3.2.1. Simptomatologia de Bojack.....	26
3.2.2. Possibles causes de la seva depressió.....	42

CONCLUSIONS	45
FONTS D'INFORMACIÓ	49
ÍNDEX D'IMATGES	54
ANNEXOS	I
Annex 1	I
Annex 2	V

INTRODUCCIÓ

En aquest treball de recerca hem volgut investigar el concepte de depressió i analitzar una sèrie d'animació per a adults, *Bojack Horseman*, per a veure si el seu protagonista patia d'aquesta malaltia. Abans de començar el treball vam formular dues preguntes: Té Bojack Horseman depressió? I si la té, es representa de manera realista la depressió a la sèrie Bojack Horseman, o és una versió adulterada? Partim de la hipòtesi que Bojack Horseman pateix algun tipus de trastorn depressiu. A part de respondre aquestes preguntes, també hem volgut detectar les possibles causes de la depressió del nostre pacient.

Hem escollit aquest tema per investigar ja que des de fa molts anys m'ha interessat molt la psicologia, i de fet, tinc clar que és el que vull estudiar. Per tant, vam creure adient fer un treball enfocat en aquesta àrea.

Els nostres objectius per a aquest treball són entendre què és la depressió, quins són els seus símptomes més recurrents i quines causes la poden provocar. A més a més, farem una anàlisi de la sèrie *Bojack Horseman* per a veure si realment el protagonista pateix de depressió, i si ho fa, si la sèrie fa una bona representació de la malaltia.

Per a investigar tots aquests punts hem realitzat una recerca d'informació a varies pàgines web especialitzades per treure contingut de les sèries d'animació per a adults i de la depressió. Hem mirat conferències de diferents psicòlegs parlant sobre la malaltia, com també hem llegit diferents llibres per acabar de contrastar idees, a part d'haver entrevistat a la psicòloga Núria Giner. A la pràctica, hem analitzat diversos capítols de la sèrie escollida. Per fer-ho hem preparat varies taules amb els diferents símptomes dels tipus de depressió i especificadors.

1. QUÈ SÓN LES SÈRIES D'ANIMACIÓ PER A ADULTS?

Les sèries d'animació per a adults es poden descriure, segons la pàgina web de *La Verdad*¹, com una categoria de dibuixos animats adreçada a un públic adult, ja que aquestes sèries tracten temes que no serien adequats per als més petits. Ens diu que aquestes sèries es caracteritzen pel seu contingut sexual suggestiu, la seva violència, el seu tipus d'humor, entre altres.

Aquests dibuixos es solen transmetre per televisió de cable o satèl·lit, a avançades hores de la nit. No obstant això, avui dia també es poden trobar en línia o en serveis d'*streaming*, com a la plataforma de *Netflix*, de la qual parlarem més endavant.

1.1. L'evolució de les sèries d'animació per a adults

Per començar amb l'evolució de les sèries d'animació per a adults ens hauríem de remuntar al 1960, amb l'estrena de la precursora de les sèries d'aquest tipus, *The Flintstones*. Aquesta sèrie creada per William Hanna i Joseph Barbera va tenir molt d'èxit i es va transmetre fins l'any 1966. Va ser una manera de recuperar l'audiència adulta en les sèries d'animació. Aquesta sèrie aparentment pareixia per a nens, però el que volia era entretenir als més grans de casa, amb situacions on la majoria d'adults es poden sentir identificats, i amb acudits pujats de to que els petits no entenien. A part, va ser una gran influència en les sèries d'animació per a adults que es van crear després.

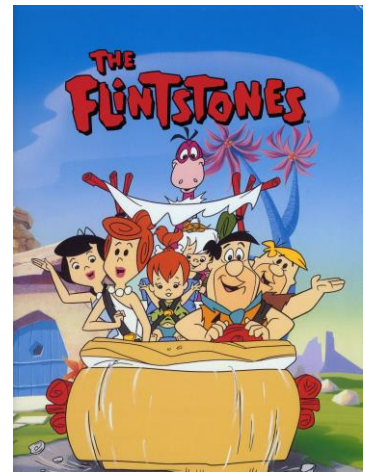

Figura 1. Caràtula de The Flintstones

¹ Diari de Múrcia, amb notícies d'aquesta regió i de comarques.

Així mateix, els creadors de *The Flintstones* van crear altres animacions dirigides a l'audiència adulta. La seva cinquena creació, *Jokebook*, del 1982 era una sèrie que recopilava diferents gags i curtmetratges. Malgrat això, aquesta no va tenir gens d'èxit. Amb tot i això, es podria dir que va ser l'avantpassat de *Liquid TV*.

Figura 2. Caràtula de Jokebook

Liquid TV va ser un programa molt important a la història de les sèries d'animació per a adults, aquest es va començar a emetre al canal de la *BBC* als anys 90, i es va deixar d'emetre l'any 1995. El programa emetia diferents curtmetratges i mini sèries d'autors variats. *Liquid TV* va ser comprat per la cadena *MTV*, la qual va fer que es poguessin produir fins a quatre temporades.

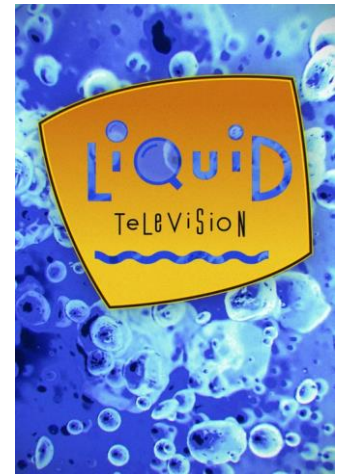

Figura 3. Caràtula de Liquid TV

Els curtmetratges eren diferents entre si. S'experimentava molt amb l'estil amb el que es feia l'animació, i es podien trobar des de curtmetratges en *stop-motion*, fins a curtmetratges en 2D. Això si, aquestes mini sèries compartien el seu humor negre i absurd, a part de la violència que mostraven. La seva intenció era entretenir els grans de la casa, i va servir com el punt de partida de la indústria de l'animació per a adults.

Abans de parlar sobre l'actualitat d'aquestes sèries, hem de parlar de la sèrie animada d'adults per excel·lència, *The Simpsons*. Aquesta va ser estrenada l'any 1989 i continua fins al dia d'avui, innovant i produint nous capítols per a la seva audiència lleial. Va començar sent petits curtmetratges que es van estrenar l'any 1987, després es va produir el 1989 com a la sèrie que coneixem avui en dia. Matt Groening va ser el seu creador, i el responsable del gran boom de les sèries d'animació per a adults.

Figura 4. Caràtula de The Simpsons

Bojack Horseman: depressió de cavall

Actualment, hi ha moltes sèries d'aquest tipus, i la majoria les trobem a plataformes d'*streaming*, les quals ens permeten veure quan vulguem les nostres sèries i pel·lícules preferides. *Netflix* va ser la plataforma pionera d'aquest tipus. El 1997, els dos estatunidencs Reed Hastings i Marc Randolph la van fundar. El que al principi va començar com un videoclub, va acabar sent una de les plataformes d'*streaming* més importants al dia d'avui. En aquest treball, podem destacar *Netflix* per la seva gran varietat de sèries d'animació per a adults, entre les quals trobem la de *Bojack Horseman*, la qual tractarem més endavant.

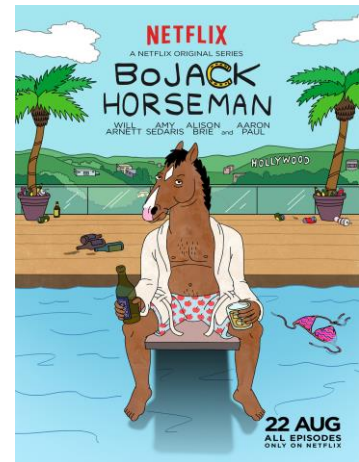

Figura 5. Caràtula de *Bojack Horseman*

1.2. Normes i control per a l'emissió de continguts al nostre país

El 1980 les Corts Generals d'Espanya van aprovar un conjunt de normes que dictaven el que la ràdio i la televisió podien emetre i fer, i de quina manera ho havien de dur a terme. Aquesta nova normativa ens explicava quins eren els principis dels medis de comunicació. Aquests eren: donar la informació objectivament, i que aquesta fos veraç i imparcial; la separació entre les opinions personals i la informació real; el respecte al pluralisme polític, religiós, social, cultural i lingüístic, com també a la fama, la vida privada, l'honor i els drets i llibertats de la Constitució, i, finalment, vetllar per la joventut i respectar els valors d'igualtat de l'article catorze de la Constitució². Sempre i quan es segueixin aquests principis fonamentals, es podrà emetre el que es vulgui.

No obstant això, segons la informació disponible en la pàgina web de la RTVE³, al 2006 es va aprovar la llei 17/2006 la qual va substituir la del 1980. Aquesta nova normativa ens deia que la televisió havia de donar lloc a una producció de diferents canals que tinguessin una variabilitat de programacions diferents i per a diferents tipus de públic. A part, havien de satisfer les necessitats d'informació,

² L'article 14 de la Constitució ens diu que tots els espanyols som iguals davant la llei.

³ RTVE són les sigles que denomina la Corporació de Radiotelevisió Espanyola.

Bojack Horseman: depressió de cavall

cultura, educació i entreteniment de la societat, també havia d'impulsar la diversitat i identitat cultural, promoure el pluralisme, la participació i els altres valors de la Constitució. La seva funció s'entenia com la producció, edició i difusió de tots els tipus de canals existents. El seu objectiu és assolir una cobertura universal, per poder entretenir al major nombre de gent del territori.

A part d'aquestes normatives, també hem de tenir en compte les edats recomanades per a la visualització del que s'emet a la televisió o a les plataformes d'*streaming*.

Franja d'edat	Recomanacions	Continguts prohibits
Tots els públics	El contingut no pot resultar perjudicial per al desenvolupament psicològic de l'infant.	Escenes que puguin generar ansietat, por, dolor o tensió emocional, escenes de violència o amb discriminació, escenes sexuals, eròtiques o amb llenguatge malsonant.
Menors de 7 anys	El contingut no pot resultar perjudicial per al desenvolupament psicològic de l'infant. Si hi ha escenes eròtiques o sexuals, no hauran de superar el límit del que el públic pugui veure o sentir quotidianament.	Escenes que puguin generar ansietat, temor, dolor o tensió emocional, escenes de violència o amb discriminació.
Sobretot per a la infància	El contingut no pot resultar perjudicial per al desenvolupament psicològic de	Escenes que puguin generar ansietat, temor, dolor o tensió emocional,

Bojack Horseman: depressió de cavall

	<p>l'infant. Si hi ha escenes eròtiques o sexuals, no hauran de superar el límit del que el públic pugui veure o sentir quotidianament. A més a més, ha de tenir una narració comprensible i atractiva per als infants.</p>	<p>escenes de violència o amb discriminació.</p>
<p>Menors de 12 anys</p>	<p>Si conté escenes que contenen discriminació no es mostren com a exemplars, si hi ha referències de conductes antisocials, il·legals o perjudicials per a la salut, no hauran d'estar idealitzades. Poden contenir escenes sexuals o eròtiques sempre i quan el seu to correspongui a l'edat dels espectadors.</p>	<p>Escenes de temor o tensió que superin el límit de la primera adolescència o escenes de crueltat.</p>
<p>Menors de 16 anys</p>	<p>Poden contenir una narració de les pràctiques que poden dur a terme els adults a la societat, pot tenir moments de tensió, temor o ansietat.</p>	<p>Escenes de violència extrema, idealització de conductes il·legals, antisocials o discriminatòries, narració detallada de conductes violentes o d'abús greu o escenes pornogràfiques.</p>
<p>Menors de 18 anys</p>	<p>No es recomanable per a menors a causa del seu</p>	

Bojack Horseman: depressió de cavall

	contingut, però que no es necessari una prohibició absoluta.	
--	--	--

Figura 6. Taula amb les franges d'edat recomanades per la visualització de continguts.

A part de la classificació per edat, també s'han de tenir en compte les franges horàries, ja que no sempre es podran posar sèries o pel·lícules classificades com no recomanades per a menors de divuit anys, per exemple.

Franges horàries de protecció general	Continguts emesos
6h - 22h	Continguts aptes o recomanats per a menors
22h - 6h	Continguts no aptes o no recomanats per a menors

Figura 7. Taula amb les franges horàries de protecció general.

Franges horàries de protecció reforçada	Continguts emesos
De dilluns a divendres (8h - 9h)	Continguts aptes o recomanats per a menors
De dilluns a divendres (17h - 20h)	Continguts aptes o recomanats per a menors
Dissabtes, diumenges i festius (9h - 12h)	Continguts aptes o recomanats per a menors

Figura 8. Taula amb les franges horàries de protecció reforçada.

Per tant, les sèries d'animació per a adults es poden emetre a partir de les 22h de la nit fins a les 6h del matí, en el cas de la protecció general. En el cas de les franges de protecció reforçada, només es podran emetre entre les 9h i les 17h, i de les 20h a les 8h de dilluns a divendres. En cap de setmana o festius, es podran emetre a partir de les 12h del migdia fins a les 9h.

No obstant això, les plataformes d'*streaming* tenen sèries, pel·lícules i documentals amb qualsevol classificació d'edat a l'abast de tothom. Això sí, moltes d'aquestes plataformes, com per exemple *Netflix*, consten d'una opció anomenada Control Parental. Aquesta permet que els adults de la casa puguin restringir el què veuen els més petits. Per exemple, si activessin aquesta restricció, els menors de 16 anys no podrien veure la sèrie de *Bojack Horseman*, la qual està classificada com per a majors de 16 anys.

1.3. Caracterologia dels personatges principals en les sèries d'animació

Quan pensem en les sèries d'animació per a adults, segurament pensarem en dibuixos amb un sentit de l'humor simple i personatges estridents. Bé, no aniríem del tot desencaminats, en tot cas, estariem excloent una gran part del que s'ha convertit l'animació per a adults avui dia, i és que actualment, aquesta és molt més que acudits dolents i situacions ximpls.

Per a aquesta part del treball, hem decidit fer una enquesta amb diferents personatges principals de diferents sèries d'animació per a adults que havien tingut un gran efecte en l'àmbit de l'animació per adults. D'aquesta manera, no només podem veure quanta repercussió han causat els personatges, sinó que també podem valorar com el públic d'aquestes sèries veu i entén els personatges.

A partir de l'anàlisi de les respostes, podem constatar que els personatges femenins són molt menys coneguts que els masculins. A part, també hem pogut observar que totes les persones que van contestar l'enquesta veien als

Bojack Horseman: depressió de cavall

personatges proposats com a narcisistes, ingenus i mandrosos – com a característiques negatives -, i carismàtics i entusiastes – com a característiques positives-. Només hem esmentat les característiques que tenien, segons la gent, els personatges en comú, no obstant això, hi havia més respostes molt diverses. Si mirem un episodi dels *Simpsons* per exemple, no ens costaria observar que les característiques esmentades anteriorment, li podem atribuir al Homer (personatge que estava esmentat a l'enquesta). Fins i tot, ens passaria el mateix mirant la sèrie de *Bojack Horseman*. Però, aquestes dos sèries d'animació tenen una diferència: la manera en la que ens mostren la realitat.

Quan mirem aquest tipus de sèries, es fa obvi que moltes vegades anomenen i tracten temes seriosos que ens poden succeir a qualsevol persona en la nostra vida. Per exemple, un episodi d'*Els Simpsons*⁴, tractava un tema seriós i dedicat òbviament a un públic més adult, els desordres alimentaris. Així i tot, aquest problema s'oblidava i resolía al final de l'episodi, com s'havia estat fent tots aquests anys. Aquesta resolució ràpida i la poca acció d'aprofundir en aquests tipus de temes és el que diferencia principalment les sèries dels últims anys amb les de les dècades anteriors. A més a més, poden fer que els espectadors no acabin de sentir-se identificats amb els personatges o de que la sèrie no es senti com un reflex autèntic de la realitat.

I és que actualment es pot observar que aquestes sèries volen transmetre d'una manera més realista i sense filtres, la realitat, per molt dura que sigui. Aquest reflex de la vida està clar que no es pot fer amb un sol capítol dedicat al tema que es vulgui tractar. Un exemple, és com *Bojack Horseman* tracta el tema de l'alcoholisme o, com a *Big Mouth* es tracta la pèrdua d'una amistat. Aquests problemes no es solucionen amb un capítol, sinó que estan presents en tota la sèrie, com en el cas de *Bojack*, o durant uns quants capítols, com a *Big Mouth*.

Figura 9. Caràtula de *Big Mouth*.

⁴ Capítol 665 de la temporada 31, *Ley y desorden gordo*.

Bojack Horseman: depressió de cavall

Així que sí, els personatges poden semblar igual de “simples” com anteriorment, però no és així. Ja que aprofundint amb aquests tipus de temes i situacions, els nous personatges i sèries d’animació dedicades a un públic jove i més adult, han aconseguit connectar a un altre nivell amb els espectadors i distreure’ns mentre ens ensenyen una realitat més pareguda i fidel a la nostra. El que ens pot fer sentir que el que estem mirant no és solament una sèrie de dibuixos, sinó un altre punt de vista de la nostra vida quotidiana i dels problemes que poden anar sorgint durant aquesta.

2. LA DEPRESSIÓ

2.1. Definim el terme depressió

Per poder contextualitzar el terme depressió, en primer lloc hem entrevistat la psicòloga Núria Giner. Ella va estudiar a Tarragona la carrera de Filosofia i Ciències de l'Educació (secció de Psicologia), per acabar la seva carrera a Barcelona amb l'especialitat de Psicologia Clínica.

Segons Giner, per tal de parlar de la depressió i aprofundir en el tema s'ha de llegir i entendre les visions i coneixements que tres psicòlegs han aportat a la psicologia moderna i contemporània. Aquests són Sigmund Freud, Enrique Rojas i Fernando Colina.

2.1.1. Segons Sigmund Freud

No podem parlar de la depressió sense fer referència al pare del psicoanàlisi, el psicòleg austríac Sigmund Freud. Freud, (Moravia, 1856) va ser un neuròleg austríac el qual se'l coneix avui en dia com el pare del psicoanàlisi. El neuròleg va revolucionar el camp dels somnis, amb la seva obra *La interpretación de los sueños*, i les seves idees han estat molt influents fins al dia d'avui.

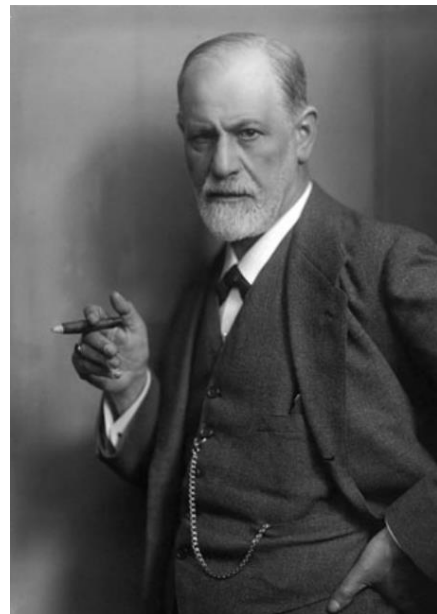

Figura 10. Sigmund Freud.

Freud va escriure a *Duelo y Melancolía* on ens explica què és el dol i què és la melancolia (la melancolia de la que ens parla Freud la podem relacionar amb el que avui en dia coneixem com a depressió). Ens diu que el dol és la reacció normal que pateix l'ésser humà al perdre a un objecte estimat, aquest pot ser un objecte real com podria ser la mort d'un familiar o un objecte abstracte com podria ser la pèrdua de la llibertat. Hem de saber que el dol no és una malaltia patològica sinó que és un sentiment normal que desapareixerà

durant el temps, llavors no ha de ser tractat ja que podem perjudicar més al pacient. Les característiques d'aquesta tristesa serien que el pacient perd l'interès pel món exterior, no busca un altre objecte per estimar, no té ganes de fer res i en general té una sensació que el món s'ha tornat gris i ennuolat. Aquest dol s'ha d'anar treballant amb el temps buscant un altre objecte per estimar, aquest procés no és fàcil ni ràpid però una vegada s'aconsegueix, el pacient tornarà a ser lliure i feliç. Una persona pot transmetre el seu dol de dues formes diferents, la primera seria l'obsessiva, en aquest exemple el pacient el que farà serà culpar-se a ell mateix per la pèrdua de l'objecte o a altres persones. La segona manera de transmetre el dol seria la histèrica, en aquesta el pacient s'obsessiona per que li passi el mateix a ell.

Després de parlar-nos del dol, Freud ens comença a introduir el terme melancolia. Aquest fa referència a un dol molt més intens el qual sí que és patològic i s'haurà de tractar. Aquesta tristesa més immensa té les mateixes característiques que les del dol però el pacient també experimentarà un sentiment de culpa molt greu el qual expressarà en autocrítiques, fent que la seva autoestima desaparegui. El pacient parlarà de si mateix com una persona menyspreable e indigna, moltes vegades les característiques que s'atribueix a un mateix no concordaran amb la realitat, però per ell aquesta serà la seva. De vegades, també passa que aquestes crítiques que es fa a un mateix són reals per a altres persones del seu voltant. Per exemple, Freud ens posa un exemple d'una dona que està casada amb un home gandul, el que primer eren crítiques cap al seu home que no ajudava en res, es va acabar convertint en melancolia i, per conseqüència en crítiques cap a ella mateixa. A part, aquesta tristesa és difícil de tractar, ja que és una pèrdua inconscient, ja que el pacient no és conscient ben bé del que ha perdut. Els símptomes de la melancolia serien principalment l'insomni i la pèrdua d'apetit, entre altres.

2.1.2. Segons el dr. Enrique Rojas

Enrique Rojas (Granada, 1949), és un altre referent a tenir en compte en la psicologia contemporània, ja que és un catedràtic en psiquiatria el qual està especialitzat amb trastorns de personalitat, la depressió, l'ansietat, entre altres. El 2006 va publicar el seu llibre *Adiós, depresión*, aquest llibre ens dona resposta a moltes qüestions que ens podem trobar quan parlem de depressió. A part del llibre, també ha fet moltes xerrades i conferències parlant sobre aquesta malaltia.

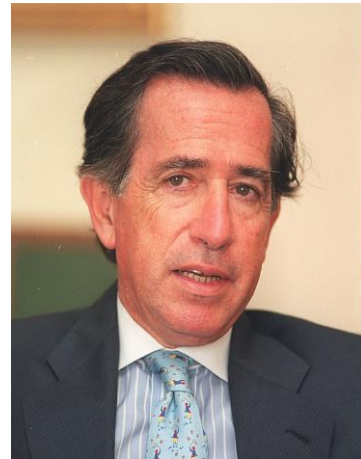

Figura 11. Enrique Rojas

Durant la conferència *Adiós a la depresión* el Dr. Enrique Rojas ens dona una definició de què és la depressió molt clara. Ell la defineix com la malaltia de la melancolia i de la tristesa persistent i duradora, també ens diu que és la malaltia privada per excel·lència, que és interior, i que es fica pels secrets de la nostra personalitat i es cola pels racons de l'ànima. A continuació d'aquesta definició, ens parla dels dos grans tipus de depressió que hi ha, la depressió endògena i la depressió exògena. Les grans diferències entre elles són que l'endògena es podria dir que ve de dins nostre, és a dir, és heretada i deguda a un desequilibri bioquímic cerebral. Es dóna quan els nivells de serotonina, dopamina i noradrenalina no estan equilibrats. La part bona d'aquest tipus és que per molt que siguin incomprensibles, la majoria es curen gràcies a les vacunes antidepressives, aquestes són fàrmacs que eviten i frenen la recaiguda a episodis depressius.

Ara bé, la depressió exògena és diferent d'aquesta, ja que és provocada per esdeveniments que han passat a la vida d'una persona, com podria ser la mort d'un familiar. Aquest tipus és molt fàcil de comprendre, però molt difícil de curar. En aquest tipus de depressió es va veure que els fàrmacs antidepressius no solien ajudar a curar-la, i que el millor medicament contra aquesta malaltia era el metge, ja que el que fa és ajudar a la gent a veure des d'una altra perspectiva la seva vida, i els ajuda a entendre i superar el seu passat, aquest tipus d'ajuda és

el que anomenaríem psicoteràpia. Com ja hem dit els fàrmacs antidepressius no solen ajudar a aquest tipus de pacient, en qualsevol cas, si que se li sol donar fàrmacs que dissolen l'ansietat.

El Dr. Rojas també ens explica el problema que hi ha avui dia amb els models d'identitats que tenen els joves. Ens diu que hi ha tres grans models de conducta, el primer i més abundant seria el professor, el qual només ens explica disciplines; el segon seria el mestre, el qual no abunda molt, i el que fa és donar als alumnes lliçons fora del llibre perquè es fixin amb el seu comportament; per últim, tindríem el testimoni, el qual té una vida equilibrada i coherent, no obstant, hi ha molt pocs testimonis. Això fa que els joves actuals, no tinguin suficients models que els ajudin a veure que a la seva vida ha d'haver un equilibri per a ser feliços.

2.1.3. Segons Fernando Colina

Fernando Colina Pérez (Valladolid, 1947) és un docent, investigador i psiquiatra. Ha escrit molts de llibres sobre la psicoanàlisi, i ha estat col·laborador i director de la AEN.⁵

Figura 12. Fernando Colina.

Fernando Colina, en una de les seves conferències titulada *Tristeza y culpa*, ens comença a parlar de com els malalts depressius no tenen ni il·lusions ni desitjos. També assegura que la vida de tothom és trista, ja que els desitjos són finits i s'acaben sempre amb dol, no obstant, cada un tenim les nostres pròpies estratègies per a conviure amb aquest dol i buscar nous desitjos. El dolor psicològic de vegades pot anar acompanyat de tristesa i, fins i tot, de culpa. Si aquesta no estigués present, no hi hauria desitjos.

⁵ AEN, Asociación Española de Neuropsiquiatría.

Colina ens esmenta que actualment la depressió es tracta quasi com un constipat, com si un mateix no fos el responsable dels seus estats d'ànim o com si la depressió no fos una malaltia que ve dels nostres sentiments. I és que la depressió és culpa d'un mateix.

Colina explica que quan diem que estem tristos, el que realment estem fent és donar peu a que ens pregunten el per què de la nostra tristesa, llavors estem obligats a donar una explicació. El que estàs fent és posar-te en una situació subjectiva on quan expliques el que et passa tu sí et veus afectat per aquesta tristesa, per aquest motiu, estàs relacionat com a algú que ha provocat una part de la seva tristesa. Hem de deixar clar que la tristesa no és el mateix que la depressió, ja que la tristesa és simplement part del dol, el qual no és patològic, i amb el temps es passarà. Aquest terme ha perdut part del seu significat durant els anys, ja que avui dia es medica a la mínima senyal de possible depressió al pacient, en lloc de buscar el motiu de la seva tristesa. A més a més, podem observar que a la societat actual està més ben vist que una persona estigui deprimida que no que estigui trista.

També ens parla de la melancolia, la qual abans era un signe de bogeria, però actualment al melancòlic fa referència a aquella persona que està desmotivada i no vol res més, i a la qual, aquesta falta de desitjos farà que es desvitalitzi. Molts dols es converteixen en melancolia perquè no s'han superat mai, això a causa que el pacient sent un gran sentiment de culpa que es transforma en una melancolia greu, aquesta passarà a ser depressió la qual farà que el pacient es senti culpable de tot el que ha passat i que el desig es pari. Si aquesta persona està molt deprimida, a part de culpabilitat, tindrà un dolor immens, en canvi, si només està superficialment deprimida, només es queixarà. Hem de tenir clar que no podem parlar de malalt si aquest no ha tingut una pèrdua anteriorment.

De vegades, passa que una persona sent una culpabilitat que no pot identificar, és a dir, es sent culpable d'alguna cosa que no sap quina és. A aquest tipus de persones les podem veure de dues maneres. La primera es sentir-nos malament

i empenedir-nos per la seva situació. L'altra postura que podem adoptar és no poder empatitzar amb aquesta persona i que ens provoqui un sentiment de ràbia.

Una persona es deprimeix per dos possibles motius. El primer és que sempre ha estat una persona amb poques forces, i que aquestes se li han acabat, a causa d'aquesta debilitat. I l'altra és que a una persona se li pot acabar l'energia, i amb aquesta les forces, per culpa de diferents situacions que li han anat passant durant la seva vida, per exemple, perdre el treball i separar-se de la seva parella. El que està clar és que amb els dos motius es perd el desig. A més a més, existeixen les persones neuròtiques, les quals tenen desitjos contradictoris sobre què volen i què no.

Colina acaba la seva conferència comentant-nos que la pitjor maledicció és que es compleixin tots els teus desitjos. Explica que això és a causa que si aconseguíssim tot el que volem, tard o d'hora, acabaríem melancòlics, i d'aquí ens sentiríem tristos. Comenta que una vida normal i equilibrada ha de tenir tant el desig, com la tristesa i l'avorriment.

2.2. Simptomatologia

Quan s'han d'identificar trastorns mentals, el DSM-V⁶ és una gran ajuda, ja que és un llibre que ens recull tots aquests i ens indica quins solen ser els seus símptomes i com de recurrents solen ser. Per això, en aquest apartat del nostre treball, per establir la simptomatologia de la depressió, hem consultat aquest llibre i hem tingut amb compte també les aportacions que ens ha fet la psicòloga Núria Giner quan l'hem entrevistat.

⁶ DSM-V, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth edition.*

Bojack Horseman: depressió de cavall

El DMS-V consta d'un apartat dedicat als trastorns depressius, i dins d'aquest apartat trobem diferents subapartats en diversos tipus de depressió. Per a aquest apartat del treball no explicarem tots aquests subtipus, ja que no tots es podran aplicar al personatge d'animació que estudiarem més endavant, *Bojack Horseman*. No obstant això, abans de descriure els que sí utilitzarem, esmentarem els que no ens serveixen:

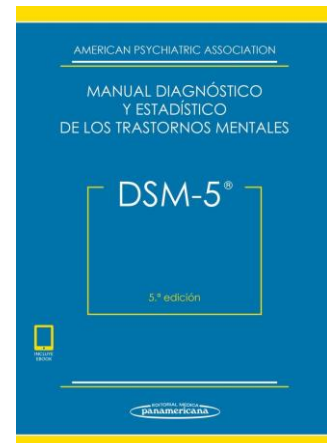

Figura 13. Portada del DSM-5.

- El trastorn disfòric premenstrual no ens serveix per al nostre personatge, ja que aquest és de sexe masculí, i aquest trastorn només el pateixen les dones amb menstruació.
- El trastorn depressiu a causa d'una altra afecció mèdica. Això és deu a què aquest trastorn el pateixen persones com a conseqüència fisiopatològica d'una altra malaltia, com per exemple l'Alzheimer o la diabetis. En aquest cas, el nostre personatge no pateix cap malaltia com aquestes.

Ara, esmentarem els subtipus de depressió que sí ens serviran per a analitzar la possible depressió de Bojack més endavant:

- El trastorn de desregulació destructiva de l'estat d'ànim. Els pacients que pateixen aquest trastorn solen tenir atacs de ràbia greus i recurrents, ja sigui verbalment o en el seu comportament, aquests es solen donar unes tres vegades per setmana. A part, el seu estat d'ànim entre aquests atacs, sol ser irritable la major part del temps, és observable per a altres persones.
- El trastorn de depressió major. Aquests pacients solen tenir un estat d'ànim depressiu la major part del temps i perden l'interès per totes o la majoria d'activitats. També solen perdre o guanyar pes, o perden o guanyen apetit. Pateixen insomni o hipersòmnia, i tenen agitació o retard psicomotor quasi tots els dies. Tenen fatiga o molt poca energia habitualment, senten un sentiment de culpabilitat o inutilitat excessiva,

també els hi costa concentrar-se o prendre decisions i solen tenir pensaments suïcides. Tots aquests símptomes solen afectar al pacient en l'àmbit social.

- El trastorn depressiu persistent o distímia. Els pacients mostren un estat d'ànim depressiu la major part del temps, no tenen apetit o es sobrealimenten, tenen insomni o hipersomnïa, tenen molta energia o fatiga, baixa autoestima, falta de concentració i dificultat en prendre decisions i senten desesperança. Aquests símptomes el poden afectar en l'àmbit social.
- El trastorn depressiu induït per una substància o medicament. Aquest es caracteritza per un estat d'ànim deprimat, i una disminució d'interès o plaer per fer totes o quasi totes les activitats. Aquest trastorn es dona després o durant la intoxicació o abstinència d'una substància o després de l'exposició d'un medicament. O bé, el medicament o substància, són els que produeixen els símptomes. Els símptomes han d'estar presents un període llarg de temps, mínim un mes. Per últim, el trastorn provocarà al pacient un malestar clínic significatiu⁷, o un deteriori en la seva vida social i laboral.
- Altres trastorns depressius especificats. Aquests provoquen al pacient un malestar clínic significatiu, i/o un deteriori en la seva vida social i laboral. No obstant això, aquesta categoria recull aquells trastorns depressius que no acaben de complir els criteris d'un trastorn depressiu específic. Això pot ser donat per diferents criteris. Pot ser que l'episodi depressiu sigui de duració curta, que només estigui present uns dies específics al mes o que simplement no tingui els suficients símptomes per a que entri a una de les categories esmentades anteriorment.
- El trastorn depressiu no especificat. Aquest provoca al pacient un malestar clínic significatiu, i/o un deteriori en la seva vida social i laboral, però que no compleixen tots els criteris de ningun trastorn dels diagnòstics dels trastorns depressius.

⁷ Malestar clínic significatiu, són uns símptomes que es poden presentar amb gairebé qualsevol afecció mèdica, i provoquen una incomoditat física important al pacient.

Hem de saber que a cadascun d'aquests trastorns depressius es podran afegir especificadors, que faran que el diagnòstic sigui més complet. Aquests són els següents:

- Amb ansietat. Aquesta ha d'estar present la majoria dels dies d'un episodi de depressió major o de distímia. Ha de complir mínim dos dels símptomes següents: el pacient està nerviós o tens, quasi mai està quiet, té dificultats per a concentrar-se, té temor a que passi alguna cosa dolenta i el pacient pot perdre el control sobre sí mateix. La gravetat d'aquest especificador es mesura amb el nombre de símptomes que presentarà el pacient; lleu (dos símptomes), moderat (tres símptomes), moderat-greu (quatre o cinc símptomes) o greu (quatre o cinc símptomes i agitació motora).
- Amb agitació motora. Aquest haurà d'estar present quasi tots els dies d'un episodi depressiu major i haurà de complir mínim dos dels símptomes següents: estat d'ànim elevat, sentiment de superioritat o autoestima elevada, parla més que de normal o sent pressió per mantenir una conversa, té molts de pensaments fugaços, hi ha un augment en l'energia dirigida a un objectiu, implicació molt elevada, fins i tot, excessiva en activitats que molt probablement tindrà conseqüències negatives en el pacient i disminució de la necessitat de dormir. Quan totes les característiques estan presents ja parlarem d'un trastorn bipolar. Aquests símptomes associats a la depressió major poden ser un factor de risc al desenvolupament d'un trastorn bipolar.
- Amb característiques melancòliques⁸. Una de les següents característiques ha d'estar present durant el període més greu de l'episodi depressiu que pateix el pacient: pèrdua del plaer per totes o quasi totes les activitats o falta de reacció davant d'estímul normalment plaents. O bé, tres o més de les següents característiques han d'estar presents: estat depressiu ben definit per una desesperació profunda i/o mal humor, és a dir, un estat d'ànim buit, que l'estat depressiu empitjori als matins, es

⁸ Característiques melancòliques, emocions semblants a la tristesa que normalment van lligades a un record.

desperta aviat pels matins, un retràs o agitació motora, anorèxia o pèrdua de pes important i culpa excessiva o inapropiada.

- Amb característiques atípiques. El pacient té una reactivitat de l'estat d'ànim. A més, el pacient presentarà dos o més de les característiques següents: augment notable de pes o de l'apetit, hipersòmnia, paràlisi plúmbia i un patró prolongat de sensibilitat de rebuig personal, aquest causa un deteriori social o laboral important.
- Amb característiques psicòtiques (presència de deliris i/o al·lucinacions).
Hi ha dos tipus:
 - Per una banda, tenim les característiques psicòtiques congruents amb l'estat d'ànim. Els deliris i al·lucinacions tenen a veure amb els típics temes de la depressió, la culpa, la malaltia, la incapacitat personal, la mort, el càstig merescut o el nihilisme.
 - Per l'altra banda, tenim les característiques no psicòtiques congruents amb l'estat d'ànim. Els deliris i al·lucinacions no tenen a veure amb els típics temes de la depressió, la culpa, la malaltia, la incapacitat personal, la mort, el càstig merescut o el nihilisme. O bé, el contingut mescla el congruent amb l'incongruent.
- Amb catatonia⁹. Es pot aplicar a un episodi depressiu si es mostren durant la major part d'aquest episodi característiques catatòniques.
- Amb inici de peripart. S'aplica quan l'episodi actual no presenta tots els criteris d'un episodi depressiu major, o si es produeixen durant l'embaràs o durant les quatre setmanes després del part.
- Amb patró estacional. S'aplicarà al trastorn de depressió major recurrent sempre i quan s'hagi repetit dos episodis d'aquests els darrers dos anys, i aquests superin els episodis de depressió major no estacionals. Passa quan hi ha una relació entre l'inici dels episodis de depressió major i un moment específic de l'any. També s'haurà d'especificar si té remissió parcial o total, i també s'haurà d'especificar la gravetat actual del pacient: lleu (pocs símptomes, i la seva intensitat és passable i produeixen poc deteriorament del funcionament social o laboral del pacient), moderat (el

⁹ Catatonia, síndrome de tipus neuropsicològic amb símptomes psicomotors, normalment acompanyats d'alteracions cognitives, de consciència i de percepció.

número de símptomes, la seva intensitat i/o el deteriorament del funcionament laboral o social del pacient està en un punt mig entre lleu i greu) o greu (el nombre de símptomes supera els necessaris per al diagnòstic, la seva intensitat provoca al pacient un gran malestar i no és passable, i els símptomes interfereixen molt en el funcionament laboral i social del pacient).

A l'entrevista, Núria Giner defineix la depressió com un malestar que es presenta en un conjunt de símptomes que ens diuen quan el desig s'ha aturat o ha fracassat. Per tant, el pacient no és capaç de tornar a desitjar. La capacitat de tornar a desitjar, és l'energia que fa que puguem tirar endavant i viure. Després d'haver-nos definit què és la depressió per a ella, també esmenta els símptomes més freqüents que ha vist en els seus pacients amb depressió.

Ens explica que ella distingeix dos tipus principals de símptomes, els afectius i els físics.

Símptomes afectius	Símptomes físics
El pacient se sent més trist i està acompanyat de culpa i desinterès, també podem observar una anestesia afectiva. A part, d'una incapacitat d'estimar, cansament, infravaloració, pessimisme, angoixa i autoretrets	El pacient té insomni, una pèrdua de gana, i qualsevol tipus de somatització.

Figura 14. Taula amb símptomes de la depressió.

Un cop hem vist els tipus de depressió que hi ha amb els seus símptomes més recurrents, podem concloure aquest apartat.

2.3. Causes de la depressió

Amb la informació aportada en els apartats anteriors i l'entrevista feta a la Núria Giner, queda palès que les causes de la depressió poden ser múltiples i molt

variades. Tot i així, en aquest apartat intentarem enumerar i explicar les que són més freqüents.

Com ja ha quedat constatat amb anterioritat, la depressió és causada per la pèrdua dels desitjos de la persona. Segons Rojas, aquesta pèrdua pot ser donada per un desequilibri bioquímic al nostre cervell, que dona lloc a la depressió endògena. O pot ser donada per factors externs com per exemple la mort d'un familiar, coneguda com a depressió exògena. Segons la Núria Giner identificar la causa de la depressió, sempre i quan es pugui, és molt important per al tractament d'aquesta. A continuació, indagarem amb les causes de la depressió endògena i exògena.

La depressió exògena és la que està causada per factors externs al pacient, aquests poden variar depenent de com els viu un mateix. No obstant això, podem destacar els més freqüents d'aquest tipus de depressió:

- Experiències traumàtiques: un dels aspectes més recurrents són les experiències traumàtiques. Aquestes poden ser reviscudes pel pacient en forma de flashbacks.
- El dol: normalment és donat per la mort d'una persona estimada. Aquesta causa va vinculada amb l'ansietat i pot portar al pacient, fins i tot, a tenir pensaments sobre la mort. Al dol també li podem afegir els trencaments de relacions amoroses i els divorcis, causes freqüents també a aquest tipus de depressió.
- Una desocupació o una situació de pobresa: poden afectar també a l'estat mental del pacient i afectar negativament la seva autoestima. El que ens porta a l'última causa més freqüent d'aquest tipus de depressió, l'autoestima i la visió que té el pacient sobre sí mateix, tant emocionalment com físicament.

A continuació, tenim la depressió endògena, aquesta és deguda a un desequilibri bioquímic del cervell, on la serotonina baixa de nivells i provoca la depressió, al contrari del que passa amb l'exògena, en la qual la depressió fa que baixin els

Bojack Horseman: depressió de cavall

nivells de serotonina. Les causes de la depressió endògena són degudes a elements bioquímics i genètics. Per exemple, si el pare d'un pacient tenia depressió a causa de nivells baixos de serotonina, el pacient tindrà una certa predisposició de sofrir aquesta malaltia. Això sí, no podem oblidar que moltes vegades les depressions endògenes i exògenes van lligades entre sí, és a dir, que el desequilibri bioquímic del cervell del pacient influència en el seu benestar, però la situació en la que viu o en la que ha viscut també ho fa.

Podem observar que el que tenen en comú totes aquestes causes, tant les de la depressió exògena com les de l'endògena, és que provoquen una manca de desitjos en el pacient. Veiem que no estan ben definides, ja que aquestes no corresponen a situacions molt concretes i delimitades sinó més bé a un tipus de context vivencial, per tant, es poden donar per situacions molt diverses, com podria ser, per exemple, la pèrdua d'una persona estimada. El que està clar és que quan es perd el desig, la persona es deprimeix, ja que els desitjos són com la benzina de la nostra vida, sense ells ens sentim tristos i melancòlics. Aquesta pèrdua és molt important poder-la superar per a no desenvolupar una depressió. L'única manera de superar-la és trobant nous desitjos.

3. **BOJACK HORSEMAN**

3.1. **Contextualització de la sèrie**

Bojack Horseman és una sèrie animada que ens explica la vida d'un actor de 50 anys, el qual ja no treballa en el món de l'espectacle i que està enfonsat en la misèria, després d'haver actuat com a protagonista als 90 a una *sitcom* familiar. Aquesta sèrie ens mostra molts personatges, tots amb les seves pròpies trames complexes. Els personatges més importants a la vida de Bojack i a la sèrie són: Todd Chávez, un jove sense feina que viu a casa de Bojack; Princesa Carolyn, la qual és la representant i exnúvia de Bojack; Diane, la escriptora fantasma de Bojack la qual es converteix en un personatge molt important a la vida de Bojack des del principi i Mr Peanutbutter, un personatge molt carismàtic i idealista que només vol l'amistat de Bojack. Una característica especial d'aquests personatges és que tots són animals humanitzats excepte Diane i Todd, els quals sí són humans. Això és a causa que la sèrie es dona a un món on animals i persones conviuen com si fossin tots persones.

Però aquesta característica no és la que fa aquesta sèrie especial, sinó el fet que la vida de Bojack va empitjorant cada vegada més. La sèrie té l'habilitat de fer-nos sentir compassió per un personatge com Bojack, un home gran amb problemes de conducta, milionari, sense desitjos, addicte a les drogues i alcohòlic. D'altra banda trobem els personatges secundaris, els quals per molts que visquin situacions absurdes, sense sentit i amb un to humorístic senzill, ens continuen donant la sensació que el que pateixen també ho podem arribar a patir nosaltres. A través d'aquests personatges ens fan apreciar d'un altre punt de vista els moments més foscos i durs de la vida. A part, també ens dona una altra manera de veure la depressió, les addiccions i la monotonia de la vida.

- Resum de la primera temporada:

Bojack coneix a Diane, la qual serà l'escriptora fantasma que l'ajudarà a escriure les seves memòries. En aquesta temporada també reapareixen personatges molt importants del passat de Bojack, com per exemple Herb o Sara Lynn; a més a més, ens donen a conèixer més profundament a Diane i l'evolució en les amistats i l'egoisme de Bojack.

Bojack Horseman: depressió de cavall

- Resum de la segona temporada:

Bojack aconsegueix el seu paper més desitjat en una pel·lícula. Bojack també intenta canviar la seva actitud egoista i negra del món. En la temporada reapareixen dos personatges molt importants, Beatrice, la mare de Bojack, i Charlotte, un amor del passat de Bojack.

- Resum de la tercera temporada:

Bojack vol guanyar un premi per la pel·lícula que havia fet. Un fet molt important d'aquesta temporada és que per fi, Todd li planta cara a Bojack per tractar malament a tothom i mai fer-se responsable dels seus actes. En un moment de solitud, Bojack decideix acudir a Sara Lynn i abusar de les drogues, Sara Lynn mor d'una sobredosis i Bojack per la culpa que sent al no haver-la ajudat i haver-la deixat allí, intenta suïcidar-se amb el cotxe.

- Resum de la quarta temporada:

Descobrim molt del passat de la mare de Bojack i veiem com Bojack conviu amb la seva mare amb demència. A part, apareix Hollyhock, la que al principi pareix que vagi a ser la filla de Bojack, és en realitat la seva germana, la qual va néixer a causa de l'aventura que tenia el pare de Bojack amb la serventa de la seva casa.

- Resum de la quinta temporada:

Bojack protagonitza una sèrie anomenada Philbert, fent una escena d'acció es fa mal i li recepten uns fàrmacs, als quals es farà addicte. Fins al punt que quan ja no li recepten més, es fa mal un altre cop voluntàriament. Aquest problema d'addicció farà que Bojack estigui molt agressiu i desequilibrat si no té les pastilles. A part, també es mor la seva mare, Beatrice. Al final de la temporada, Bojack accepta anar a rehabilitació.

- Resum de la sisena temporada:

Bojack està a rehabilitació i descobrim els orígens del seu alcoholisme. A més a més, una vegada surt de rehabilitació, Bojack es fa professor de teatre i surt a la

llum que ell estava amb Sara Lynn quan aquesta va morir i no va fer res per a ajudar-la, sinó que la va deixar allí. Per la pressió, Bojack torna a recaure en l'alcoholisme i les drogues, qüestió que el farà tornar a visitar la seva antiga casa i que es banyi a la piscina on quasi mor ofegat. No obstant, s'aixeca a l'hospital i li donen un dia lliure abans d'haver d'anar a la presó. Bojack aprofita per a anar a la boda de Princesa Carolyn, on es reunirà per últim cop amb tots els seus amics.

3.2. ANALITZEM LA DEPRESSIÓ DE BOJACK HORSEMAN

3.2.1. Simptomatologia de Bojack

En aquest apartat pràctic del treball el nostre objectiu és analitzar el protagonista de la sèrie *Bojack Horseman* té realment depressió o no. En el cas que sigui així, analitzarem si la sèrie fa una bona representació dels símptomes d'aquesta malaltia que ja hem descrit a l'apartat dos d'aquest treball de recerca.

Per a fer-ho seguirem les pautes que ens dona el DSM-V sobre els trastorns depressius. A l'apartat del treball on es tracta la simptomatologia d'aquesta malaltia, hem triat els subtipus de depressió que creiem que es podrien adherir al protagonista de la sèrie. Aquests són el trastorn de desregulació destructiva de l'estat d'ànim, el trastorn de depressió major, el trastorn depressiu persistent o distímia, el trastorn depressiu induït per una substància o medicament, els altres trastorns depressius especificats i el trastorn depressiu no especificat. Als tipus de depressió seleccionats també els hi podem afegir, per a fer una anàlisi més complet, si és necessari, especificadors, els quals han sigut anomenats i explicats al punt de simptomatologia també.

Recordem aquí que vam decidir excloure dos tipus de depressió perquè el nostre protagonista no els podria patir de cap de les maneres. El primer era el trastorn disfòric premenstrual, aquest ha estat descartat ja que el nostre protagonista no és de sexe femení, sinó masculí. El segon ha estat el trastorn depressiu causat per una altra afecció mèdica. Hem rebutjat aquest tipus perquè Bojack no pateix

Bojack Horseman: depressió de cavall

cap malaltia com podria ser l'Alzheimer o la diabetis, malalties que poden ser les causants d'aquest tipus de depressió.

Dels setanta-set episodis que hi ha a la sèrie de *Bojack Horseman*, n'hem escollit deu per analitzar. En la graella següent, hi ha explicat un resum dels capítols i per què han estat triats:

Capítols triats	Per què aquest capítol?
Temporada 1 - Capítol 11: Final Infeliç	Aquest l'hem triat ja que després de que Bojack li recrimini a Diane, la seva escriptora fantasma, que ell pot escriure un llibre sobre sí mateix en cinc dies millor que el que ella havia escrit, la sèrie ens mostra diverses escenes on observem els pensaments preocupats de Bojack després d'haver estat consumint drogues per poder escriure el llibre amb el seu company de pis Todd i la seva amiga Sarah Lynn. Aquests pensaments ens mostren amb profunditat per primera vegada a la sèrie, com pensa Bojack sobre diferents aspectes de la seva vida, des de la seva relació amb Diane fins un record de la seva mare obligant-lo a actuar a una festa. Una de les al·lucinacions que té Bojack sota l'efecte de les drogues és una animació de Diane com les de <i>Charlie Brown</i> , on tenen els dos una conversa.

En aquesta Bojack li diu a Diane que tot el que ell vol és ser estimat per tothom, on la caricatura de Diane li respon que l'amor no es pot forçar que l'únic que pot fer és ser bo amb les persones de la seva vida i tenir el cor obert. Per últim, Bojack li diu que li digui que encara no és massa tard per a ell i Diane li diu que mai és tard per a ser la persona que vols ser. Al final del capítol, quan l'efecte de les drogues ja se li ha passat, Bojack va a una xerrada que està fent l'home de l'editorial que li publicarà el llibre a Bojack amb escriptors fantasma. Bojack li demana perdó a Diane i li diu que prefereix que es publiqui el llibre que ella estava escrivint, ja que era millor que el seu. Després, Bojack li fa la mateixa pregunta que li havia fet a l'al·lucinació que havia tingut de Diane, si creia que era massa tard per a ell, que si podia canviar, li diu que sap que és un narcisista, que es destrueix a ell mateix i que no pensa amb els demés però que li digui per favor que al fons és una bona persona. Li suplica que li digui que és una bona persona, però Diane es queda callada sense dir res.

Bojack Horseman: depressió de cavall

<p>Temporada 3 - Capítol 11: Va ser una passada, tio!</p>	<p>En aquest capítol, Bojack va en busca de Sarah Lynn per drogar-se i emborratxar-se junts ja que aquest ha tocat fondo. Sota l'efecte de les drogues, Bojack decideix anar a demanar perdó a les persones a les que els hi ha fet mal. L'episodi s'acaba a un planetari, on Sarah Lynn mor de sobredosis.</p>
<p>Temporada 3 - Capítol 12: Ha anat bé</p>	<p>En aquest episodi veiem com Bojack intenta fer coses bones després de la mort de Sarah Lynn, i decideix actuar a un spin-off de <i>Horsin' around</i>, la sèrie que el va fer famós. No obstant això, quan veu a una nena que està actuant amb ell li diu que de gran vol ser com ell i famosa, Bojack comença a tenir flashbacks i entra en un atac d'ansietat. El final del capítol ens mostrarà a Bojack a punt de suïcidarse ja que no pot aguantar més el sofriment, però, al veure a un grup de cavalls córrer, se n'adona que ha passat la vida fent mal als seus éssers</p>

Bojack Horseman: depressió de cavall

	<p>estimats i que ha de canviar.</p>
<p>Temporada 4 - Capítol 6: Estúpid desgraciat</p>	<p>Aquest episodi ens mostra els pensaments negatius i autodestructius que té Bojack. La seva mare amb demència, ara a casa de Bojack, cuida a un ninot de joguina pensant-se que és un bebè de veritat, cosa que a Bojack li molesta molt, tenint en compte la relació que havia tingut en la seva mare. En aquest episodi, Bojack enganya a Hollyhock, la seva germana, dient-li que els pensaments negatius que li diuen que és el pitjor son simplement coses de l'edat, sabent perfectament que aquests pensaments son els mateixos que els seus, i que, en realitat, no se'n van mai.</p>

Bojack Horseman: depressió de cavall

<p>Temporada 5 - Capítol 6: Xurro gratis</p>	<p>Aquest és un capítol el qual no només ens mostra com Bojack sent i viu la mort de la seva mare, sinó que també fa confessions i reflexiona de la seva última conversa amb aquesta i de la vida que havien viscut junts. Aquest episodi és centra simplement amb ell, el capítol és el monòleg que Bojack fa al funeral de la seva mare.</p>
<p>Temporada 5 - Capítol 11: La sèrie se'n va a la ruïna</p>	<p>En aquest episodi, <i>Philbert</i>, la sèrie que està protagonitzant Bojack, no està triomfant. Bojack, ara amb una addicció als calmants, intenta salvar la sèrie com pot. Aquest capítol ens mostra també a Bojack pensant que no serveix per a res i ens ensenya que l'única manera en la que sap com combatre aquest dolor és seguint actuant. Aquí, veiem el cicle d'autosabotatge en el que està Bojack i la pèrdua de control que té sobre ell mateix.</p>
<p>Temporada 6 - Capítol 1: Un cavall va a una clínica de desintoxicació</p>	<p>Aquest episodi ens mostra a Bojack entrant a un centre de desintoxicació pel seu problema amb la beguda. Al principi, veurem com aquest està desmotivats i no li funciona la teràpia. No obstant això, el protagonista recordarà la mort de Sarah Lynn, cosa que li donarà la força per millorar i esforçar-se. Després d'una aventura</p>

Bojack Horseman: depressió de cavall

	<p>amb una companya del centre, on s'escapen, Bojack se n'adonarà que encara no està preparat per sortir al món real, i tornarà a començar el procés de desintoxicació des del principi. A part, identificarà el primer cop que va abusar de l'alcohol, i el per què d'aquest consum.</p>
Temporada 6 - Capítol 14: Angela	<p>En aquest capítol, Bojack ja està sobri, i Angela (la productora que anys abans havia fet fora al millor amic de Bojack per ser gay) truca a Bojack per a parlar amb ell. Li fa firmar uns papers que el desvinculen de la sèrie de <i>Horsin' Around</i> per a que es pugui fer un <i>reboot</i>. Aquest accepta i per celebrar-ho prenen unes copes, Bojack s'emborratxa i torna a la seva ex-casa on mira episodis vells de <i>Horsin' Around</i>.</p>
Temporada 6 - Capítol 15: Les vistes des de la meitat de la caiguda	<p>Aquest ens mostra un somni recurrent d'en Bojack del qual es solia despertar; no obstant això, en aquest episodi el que realment estem veient és la ficció que s'inventa el cervell de Bojack per tranquil·litzar-lo mentre es mor ofegat a la seva piscina. Dins del somni veiem a personatges importants en la vida de Bojack, un dels quals és el que li desvela a Bojack que ja no despertarà del somni, aquest</p>

Bojack Horseman: depressió de cavall

	entra en pànic i intenta escapar, fins que accepta el seu destí.
Temporada 6 - Capítol 16: Va ser bonic mentre va durar	En aquest episodi veiem que Bojack s'ha salvat del que pensàvem que era la seva mort, i aquest decideix a anar a veure als seus amics que l'han acompanyat durant tota la sèrie un últim cop. L'episodi s'acaba amb ell i Diane tenint una conversa a un terrat mentre miren les estrelles.

Figura 15. Taula amb els capítols escollits de Bojack Horseman.

A continuació, examinarem els episodis triats per a veure si Bojack té o no depressió, a més a més, veurem si aquesta, si està present, està ben projectada a la sèrie o no. Per fer aquest apartat pràctic del nostre treball, hem utilitzat una taula que recull tots els símptomes dels tipus de depressió. A part, també hem fet una altra taula amb els especificadors que pot patir el protagonista. Dels especificadors que hi ha, hem eliminat l'especificador amb inici del peripart, ja que el nostre personatge no es pot quedar embarassat per culpa del seu gènere. Per elaborar aquestes graelles hem agafat tots els símptomes dels tipus de depressió que havíem triat, i posar-los tots en una graella. Per a que d'aquesta manera, fos més fàcil a l'hora d'analitzar els capítols marcar quins símptomes patia Bojack a cada un d'aquests. Per tant, cada un dels símptomes que es

Bojack Horseman: depressió de cavall

mostren a cada capítol, va ser marcat amb una creu a la graella. Per a la graella dels especificadors, vam fer el mateix.

SÍMPTOMES:

	Temporada 1 - Capítol 11: Final Infeliç	Temporada 3 - Capítol 11: Va ser una passada tio!	Temporada 3 - Capítol 12: Ha anat bé	Temporada 4 - Capítol 6: Estúpid desgraciat	Temporada 5 - Capítol 6: Xurro gratis
Atacs de ràbia	X	X		X	X
Estat d'ànim irritable	X	X		X	X
Estat d'ànim depressiu	X	X	X		X
Pèrdua d'interès per activitats					
Guany o pèrdua d'apetit o pes				X	
Insomni o hipersòmnia					

Bojack Horseman: depressió de cavall

Agitació o retràs psicomotor		X	X		
Fatiga o molt poca energia	X				
Sentiment de culpabilitat o inutilitat excessiva	X	X	X	X	
Falta de concentració	X	X			X
Dificultat per prendre decisions				X	
Pensaments suïcides	X	X	X	X	
Autoestima baixa	X	X	X	X	X
Sentiment de desesperança	X	X	X		X

Bojack Horseman: depressió de cavall

Malestar clínic significatiu					
------------------------------------	--	--	--	--	--

Figura 16. Taula analítica dels episodis de Bojack Horseman.

	Temporada 5 - Capítol 11: La sèrie se'n va a la ruïna	Temporada 6 - Capítol 1: Un cavall va a una clínica de desintoxicació	Temporada 6 - Capítol 14: Angela	Temporada 6 - Capítol 15: Les vistes des de la meitat de la caiguda	Temporada 6 - Capítol 16: Va ser bonic mentre va durar
Atacs de ràbia	X		X	X	
Estat d'ànim irritable	X	X	X	X	X
Estat d'ànim depressiu		X			
Pèrdua d'interès per activitats		X			
Guany o pèrdua d'apetit o pes					

Bojack Horseman: depressió de cavall

Insomni o hipersòmnia	X	X			
Agitació o retràs psicomotor	X				X
Fatiga o molt poca energia		X			
Sentiment de culpabilitat o inutilitat excessiva		X	X	X	X
Falta de concentració		X		X	
Dificultat per prendre decisions					
Pensaments suïcides			X		
Autoestima baixa				X	X

Bojack Horseman: depressió de cavall

Sentiment de desesperança			X	X	
Malestar clínic significatiu					

Figura 17. Taula analítica dels episodis de Bojack Horseman.

ESPECIFICADORS:

	Temporada 1 - Capítol 11: Final Infeliç	Temporada 3 - Capítol 11: Va ser una passada tio!	Temporada 3 - Capítol 12: Ha anat bé	Temporada 4 - Capítol 6: Estúpid desgraciat	Temporada 5 - Capítol 6: Xurro gratis
Amb ansietat	X		X	X	
Amb agitació motora		X	X		X
Amb característiques melancòliques (records del temps passat)	X	X	X	X	X

Bojack Horseman: depressió de cavall

Amb característiques atípiques					
Amb característiques psicòtiques	X	X			X
Amb catatonia					
Amb patró estacional					

Figura 18. Taula analítica dels episodis Bojack Horseman.

	Temporada 5 - Capítol 11: La sèrie se'n va a la ruïna	Temporada 6 - Capítol 1: Un cavall va a una clínica de desintoxicació	Temporada 6 - Capítol 14: Angela	Temporada 6 - Capítol 15: Les vistes des de la meitat de la caiguda	Temporada 6 - Capítol 16: Va ser bonic mentre va durar
Amb ansietat		X		X	X
Amb agitació motora	X				X
Amb característiques melancòliques		X	X	X	X

Bojack Horseman: depressió de cavall

s (records del temps passat)					
Amb característiques atípiques	X	X			
Amb característiques psicòtiques	X			X	
Amb catatonia					
Amb patró estacional					

Figura 19. Taula analítica dels episodis Bojack Horseman.

Després d'haver fet la part pràctica del nostre treball, hem pogut veure que el nostre pacient, Bojack, presenta molts dels símptomes dels diferents tipus de depressió que havíem escollit. Com s'observa en els quadres, els símptomes més recurrents de Bojack serien:

- L'estat d'ànim irritable

Figura 20. Bojack irritable.

Bojack Horseman: depressió de cavall

- El sentiment de culpabilitat o inutilitat excessiva

Figura 21. Bojack sentint-se culpable.

- Els atacs de ràbia

Figura 22. Bojack tenint un atac de ràbia.

- L'autoestima baixa

Figura 23. Pensaments de Bojack.

D'especificadors, els més recurrents han estat:

- Amb característiques melancòliques

Bojack Horseman: depressió de cavall

Figura 24. Bojack al·lucinant amb la seva mare.

- Amb ansietat

Figura 25. Bojack tenint un atac d'ansietat.

El símptoma de malestar clínic significatiu no està present durant la sèrie, ja que el que té no és provocat per la depressió, sinó per l'abús d'alcohol que fa. I d'especificadors, tampoc estan presents durant la sèrie la catatonía ni el patró estacional.

3.2.2. Possibles causes de la seva depressió

En aquest últim punt del treball parlarem sobre les possibles causes de la depressió de Bojack. Per a fer aquest apartat, hem extret la informació dels capítols de la sèrie *Bojack Horseman*, ja que aquesta ens mostra els fets més significatius per al nostre Horseman, tant de quan ell era petit com adult. A part,

durant la sèrie hem pogut observar l'actitud que adopta el nostre protagonista en alguns aspectes de la seva vida. Així, que a partir dels seus pensaments, *flashbacks* i maneres d'actuar davant diferents situacions, hem pogut fer-nos una idea dels fets que l'han pogut influir a caure en un estat de depressió. Per anomenar-les, ho farem cronològicament:

- Relació dolenta amb els seus pares: ens remuntem a la infància del nostre protagonista per conèixer el que podríem pensar que és l'origen del problema. En diferents episodis, se'ns mostren *flashbacks* on podem veure la relació de Bojack amb els seus pares no era bona. En varies ocasions veiem als seus pares, Beatrice i Butterscotch Horseman, sent abusius amb ell, dient-li que no l'estimen, insultant-lo i fins i tot donant-li la culpa per totes les coses dolentes que els hi passen. A més a més, aquests no es paren de barallar i tenen una mala relació amb l'alcohol (com més endavant desenvoluparà Bojack). Durant tota la sèrie veiem al nostre protagonista parlar malament i recordant amb odi la seva infància. Aquests pensaments els veiem reflectits, sobretot, al capítol que hem analitzat *Xurro Gratis*¹⁰, on Horseman reflexiona sobre la relació amb la seva mare, a l'enterrament d'aquesta, també fent referència més d'una vegada al seu pare. En aquest episodi, ens explica com tots tres estaven soffrint, però que n'eren conscients i sabien que al menys estaven junts. Amb aquesta afirmació observem que Bojack continua tenint una estima als seus pares, això ens acaba de quedar clar, quan al mateix capítol, diu que per molt dolents que haguessin estat amb ell, mentre encara vivien sempre li havia quedat l'esperança de poder tenir una bona relació amb ells, i que ara que els dos eren morts tot era pitjor. La mala relació també queda reflectida al penúltim capítol¹¹ de la sèrie, analitzat també al punt anterior, on Bojack té un somni on la figura del seu pare és representada pel seu heroi de la infància, amb el qual sempre havia somiat que fos el seu pare vertader.

¹⁰ Temporada 5, capítol 6

¹¹ Temporada 6, capítol 15. *Les vistes des de la meitat de la caiguda*

Bojack Horseman: depressió de cavall

- La fama, l'oblit i la soledat: Durant la sèrie veiem com Bojack porta una vida amb mals hàbits, sexe descontrolat, abús de l'alcohol i drogues. Mitjançant *flashbacks* podem observar que aquestes actituds van començar en el punt en el que a Bojack se li escapa la seva fama de les mans. Un cop el seu moment de ser famós passa, observem que es sent oblidat, i es sent com a que no li importa a ningú. Durant les sis temporades veiem els intents desesperats del protagonista per ser estimat per tothom, cosa que no aconsegueix mai. Es creu que és el centre de l'Univers, no obstant això, continua pensant que està oblidat i ha de conviure en la seva soledat dia a dia, per molt que tingui amics, es continua sentint així. També podem veure que la seva autoestima està pel terra durant tota la sèrie. S'odia, creu que no és mereixedor d'amor i que tampoc pot estimar a ningú, creu que és una mala persona i que destrueix tot el que toca.
- Ruptura d'amistat amb Herb: L'amistat que té Horseman amb Herb, marca la seva vida molt positivament. Eren millors amics i Herb va ser el creador de la sèrie que va fer famós a Bojack. Aquesta bona relació entre ells continua fins que a Herb el fan fora de la feina i Bojack li dona l'esquena. Sempre es sent culpable sobre aquest fet, i quan li va a demanar perdó (20 anys després de l'incident), pensant-se que el perdonaria, Herb no el perdona i mor abans que puguin fer les paus. Això afecta molt a Bojack ja que veu que ha destrossat una part de la seva vida per pensar en ell mateix i no en el seu amic.
- Mort de Sarah Lynn: Horseman i Lynn tenien una relació complicada, de vegades intenta fer-li de figura paterna però sempre ho empitjora tot, de vegades s'aprofita d'ella. La nit que mor Sarah Lynn, Bojack està amb ella, però ho amaga ja que té por. Sempre es sentirà culpable per la mort de la seva amiga ja que és ell qui l'incita a consumir drogues amb ell, i la causa de la seva mort és una sobredosi. Aquest fet acompanya sempre al nostre protagonista, fent-lo sentir més mala persona i més inútil.

Aquestes són les possibles causes més probables de la depressió de Bojack, no obstant això, durant la sèrie segurament hi ha altres moments que hauran marcat

negativament al nostre pacient i que hauran tingut un paper important en la seva depressió.

CONCLUSIONS

Un cop acabat el nostre treball, hem pogut arribar a varies conclusions. La primera de totes l'hem extret de l'enquesta que vam fer sobre la visibilitat i característiques de diferents protagonistes de sèries d'animació per a adults. On van contestar 35 homes i 63 dones. Amb les seves respostes vam poder extreure dues conclusions: la primera va ser que els protagonistes masculins d'aquestes sèries eren vists bastant iguals ja que tots van contestar que aquests personatges eren carismàtics i entusiastes a la vegada que narcisistes, ingenus i mandrosos. La segona conclusió que vam poder observar va ser la manca de visibilitat que tenen encara les protagonistes femenines en aquests tipus de sèries, ja que molt poca gent va saber respondre qui eren correctament.

Després d'haver analitzat als tres autors recomanats per la Núria Giner, S. Freud, E. Rojas i F. Colina, hem pogut veure amb què coincideixen i es contradiuen en les seves versions. També hem pogut observar que els que tenen més aspectes en comú són Freud i Colina.

Tant S. Freud com F. Colina afirmen que la depressió és deguda a la pèrdua d'un objecte estimat (desig o il·lusions), i que per a superar-la se n'ha de buscar un altre. En canvi, E. Rojas diu que la depressió es tracta de la malaltia de la melancolia i la tristesa persistent i que pot ser donada per un desequilibri bioquímic del cervell o a esdeveniments que han passat a la vida del pacient. En aquestes possibles causes de la depressió, Rojas ens divideix en dos grans tipus la depressió, l'endògena i l'exògena. Ara bé, Colina no ens fa aquesta distinció, sinó que ens diu que una persona es pot deprimir per dos causes principals. La primera és que aquesta persona sempre ha sigut una persona amb poques forces i aquestes se li acaben, fent que se li acabin els desitjos també. La segona raó és que al pacient se li acabi l'energia, conseqüentment les forces i per últim els desitjos.

Bojack Horseman: depressió de cavall

A més a més, Freud ens comenta que el dol és una reacció normal que patim a causa de la pèrdua d'un objecte estimat, no obstant això, aquest no s'ha de tractar ja que pot ser perjudicial per al pacient. En canvi, si aquest dol s'agreuja i es torna més intens es convertirà en melancolia (aquest concepte per a Freud és el que entenem avui dia com a depressió), la qual és patològica i s'haurà de tractar. Això no obstant, segons Colina una persona melancòlica és aquella que està farta i no vol res més, i a la qual, aquesta falta de desitjos farà que es desvitalitzi. En qualsevol cas, si que menciona que els dols si no es superen, a l'igual que deia Freud, acabaran convertint-se en melancolia, si empitjora passarà a ser depressió ja que el desig es parará.

Per últim, Freud diu que la melancolia pot ser difícil de tractar, ja que és una pèrdua inconscient ja que el pacient no és conscient ben bé el que ha perdut. Aquesta afirmació és ratificada per Colina, el qual diu que de vegades pot passar. A més a més, hem pogut veure, que no hi ha un sol tipus de depressió, sinó que n'hi ha molts, i cadascú els pot experimentar d'una manera diferent, no obstant això, tots els tipus de depressió mostren uns símptomes conjunts, els quals estan molt ben definits. A part, també hem pogut observar que a cada tipus de depressió se li poden afegir especificadors, els quals ajudaran a fer un anàlisi més profund de la malaltia del pacient.

A l'hora d'analitzar els capítols de Bojack per a intentar buscar les causes de la seva depressió ens ha resultat una mica difícil veure-les, però hem intentat fer l'anàlisi de la manera més exhaustiva possible. I és que distingir què ha afectat a una persona fins fer-la caure en depressió, i què només l'ha afectat superficialment és molt complex. Per exemple, nosaltres li hem donat molta importància al fet de la ruptura de l'amistat entre Bojack i Herb ja que és un tema recurrent durant tota la sèrie. No obstant, pot ser hem pogut passar per alt una altra situació en la que el nostre protagonista havia estat molt afectat, i davant dels nostres ulls no ens ho havia semblat. D'afegit, ens ha resultat complicat determinar si el seu alcoholisme era causa de la seva depressió, o n'era una de les causes. Finalment, hem cregut més adient considerar-lo una conseqüència de la seva malaltia, ja que durant la sèrie veiem que Bojack és abstemi, fins que

descobreix que pot utilitzar l'alcohol per no sentir-se malament, però aquest consum es converteix en una addicció i, per tant, en un altre problema. A més a més, hem pogut comprovar que la sèrie feia una bona representació de la malaltia, no intentava exagerar la depressió ni l'intentava maquillar, sinó que durant la sèrie hem pogut observar una representació bastant autèntica del que seria la malaltia en si.

Després d'haver fet aquest anàlisi de la sèrie hem pogut determinar el tipus de depressió que més s'adhereix a Bojack: **el trastorn depressiu major amb característiques melancòliques i ansietat**. Hem fet aquesta diagnosi basant-nos en el fet que el nostre pacient mostrava més símptomes amb les durades que ens deia el DMS-V que havien d'haver per a que fos aquest tipus de trastorn. A part, dels especificadors que hi havia, els dos que més apareixien en Horseman podien estar en aquest tipus de depressió. Per aquests motius, hem conclòs que aquest tipus és el més probable que pateixi Bojack. Una altra conclusió que hem extret ha estat que el motiu que més ha afectat a Bojack en la seva depressió ha estat la relació amb els seus pares. Com bé va dir la Núria Giner en l'entrevista que li vam fer, les primeres relacions són molt importants per a les persones, i quan aquestes no són bones això marcarà al pacient ja de petit, i si no es treballa, molt probablement de gran crearà vincles més febles. Aquest problema entre els progenitors de Bojack i ell, el qual ja vam explicar al punt de possibles causes de la seva depressió, ens pot fer pensar que, al no haver estat tractat mai va provocar uns vincles més febles en Bojack i va ser un trauma que mai es va poder treballar per a superar-lo. Aquest fet, va donar ja una inestabilitat emocional a en Bojack que es va anar agreujant durant els anys i que va afectar directament al seu trastorn depressiu.

Per últim i en referència a la malaltia de la depressió, crec molt important esmentar l'augment de pacients depressius que ha hagut a Espanya des de la pandèmia. I és que el 2020, l'any del confinament per la Covid-19, va ser l'any on més suïcidis es van registrar de les últimes quatre dècades. La mitjana va arribar fins uns onze suïcidis al dia. El 2021 hi havia més d'un 2,1 milions d'espanyols diagnosticats amb algun tipus de depressió. Com ja hem vist durant

Bojack Horseman: depressió de cavall

aquest treball, la depressió pot ser tractada i curada, no obstant això, el procés no és ni agradable ni fàcil. Això és el que ens mostra el creador de Bojack en l'última temporada, on veiem a Bojack intentant posar-se millor, i no aconseguint-t'ho a la primera, ni molt menys a la segona. Durant aquest període de la seva vida el veiem lluitar, caure, i tornar-se a aixecar per tornar-ho a provar. A un dels capítols que hem analitzat, veiem com Bojack anava a una clínica de desintoxicació sense ganes, i no millorava fins que realment es va donar compte que sí que volia estar millor. I aquí és on volia arribar, volia estar millor, aquest és el secret d'una bona cura, el voler i no donar-se per vençut. Moltes vegades, quan es parla de la salut mental se li dona molta importància al fet de buscar ajuda, però com ens han mostrat a la sèrie, aquesta ajuda només serveix quan el pacient vol ser ajudat. I per molt que es vulgui, continua sent un procés dur, on no es curarà fàcilment, i segurament el pacient experimentarà recaigudes, però com sempre, l'important es no donar-se per vençut i tornar-ho a intentar. Voldria acabar amb un diàleg de la sèrie on Bojack comença a practicar a córrer i es troba amb un corredor professional:

Bojack Horseman: Déu meu, tinc els pulmons en flames.

[S'atura per recuperar l'alè abans de reprendre]

Bojack Horseman: Ai, merda. Odio això. Córrer és terrible, tot és el pitjor.

[Gitat al terra, panteixant pesadament]

Bojack Horseman: Déu meu, Déu meu.

Corredor: [s'aixeca sobre Bojack] És més fàcil.

Bojack Horseman: Què?

Corredor: Cada dia, és una mica més fàcil.

Bojack Horseman: Sí?

Corredor: Però ho has de fer cada dia, aquesta és la part difícil. Però es fa més fàcil.

FONTS D'INFORMACIÓ

Aguirre Baztán, Á. (2008). Antropología de la depresión. *Revista Mal-Estar e Subjetividade*, 8(3), 563–601.
http://pepsic.bvsalud.org/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1518-61482008000300002

Barnett, D. (2020, octubre 8). Yabba dabba do! How The Flintstones set the stage for the adult animation boom. *The guardian*.
<https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2020/oct/08/yabba-dabba-do-how-the-flintstones-set-the-stage-for-the-adult-animation-boom>

BOE.es - BOE-A-1980-724 Ley 4/1980, de 10 de enero, de Estatuto de la Radio y la Televisión. (s/f). Boe.es. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <https://www.boe.es/eli/es/l/1980/01/10/4>

BOE.es - BOE-A-1990-9253 Resolución de 17 de abril de 1990, de la Dirección General de Medios de Comunicación Social, por la que se hacen públicas las normas de admisión de publicidad, aprobadas por el Consejo de Administración del Ente público Radio-Televisión Española. (s/f). Boe.es. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1990-9253>

Bonmatí, M. P. (2018, octubre 28). ¿Por qué funcionan los dibujos animados en las series para adultos? FormulaTV.
<https://www.formulatv.com/noticias/dibujos-animados-series-adultos-utilizar-recurso-ninos-85348/>

Boone, B. (2017, diciembre 13). *Things about the jetsons you only notice as an adult*. Looper. <https://www.looper.com/100533/things-jetsons-notice-adult/>

Carpio, J. Á. (2021, diciembre 15). *Los datos de la salud mental en España*. RTVE.es. <https://www.rtve.es/noticias/20211215/datos-salud-mental-espana/2238590.shtml>

Control de Contenidos. (s/f). Cnmc.es. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <https://www.cnmc.es/ambitos-de-actuacion/audiovisual/control-de-contenidos>

Cusati, M. A. M. (2020, octubre 21). *Depresión endógena: síntomas, causas y tratamiento*. Mejor con Salud. <https://mejorconsalud.as.com/depresion-endogena-sintomas-causas-tratamiento/>

de la Salud, E. de E. en C. (2016, noviembre 9). *Depresión exógena: qué es y síntomas*. VIU. <https://www.universidadviu.com/es/actualidad/nuestros-expertos/5-sintomas-de-la-depresion-exogena>

De Luis, C. L. (2017, febrero 20). *La depresión endógena no necesita motivos para la tristeza*. La Mente es Maravillosa. <https://lamenteesmaravillosa.com/la-depresion-endogena-no-necesita-motivos-la-tristeza/>

Depresión. (s/f). Medlineplus.gov. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <https://medlineplus.gov/spanish/ency/article/003213.htm>

EITB. (2019, noviembre 8). *Los dibujos animados también son adultos*. EITB. <https://www.eitb.eus/es/radio/radio-euskadi/programas/graffiti/detalle/6804398/los-dibujos-animados-son-adultos/>

Equipo. (s/f). *Historia de Netflix*. El Poder de La Comunicación. Recuperado el 23 de junio de 2022, de <https://elpoderdelacomunicacion4.blogspot.com/2017/03/historia-de-netflix.html>

Fernando Colina. (2020, diciembre 14). Punto de Fuga. <https://puntodefugarevista.com/fernando-colina/>

Bojack Horseman: depressió de cavall

Freud, S. (s/f). *Duelo y Melancolía*. Insumisos.com. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <http://www.insumisos.com/M4T3R14L/BD/Freud-Sigmund/Duelo%20y%20melancolia.PDF>

infourbe [infourbe2017]. (2011, febrero 1). *Conferencia Adiós a la depresión - Dr. Enrique Rojas*. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=7dpi7CD6Yhl>

Instituto Español de Investigaciones Psiquiátricas - IEIP. (2016, septiembre 30). IEIP | Instituto Español de Investigaciones Psiquiátricas | Enrique Rojas. <https://ieip.es/>

infogerontologia.com. (s/f). Infogerontologia.com. Recuperado el 30 de diciembre de 2022, de https://www.infogerontologia.com/pop_out/patol_criterios_diagnosticos/dsm_iv/sustancias/sustancias.html

Jokebook. (s/f). Animacionparaadultos.Es. Recuperado el 22 de junio de 2022, de <https://animacionparaadultos.es/jokebook/>

La melancolía es parecida a la tristeza y suele estar unida a un recuerdo. (2022, marzo 28). *Gaceta UNAM*. <https://www.gaceta.unam.mx/la-melancolia-es-parecida-a-la-tristeza-y-suele-estar-unida-a-un-recuerdo/>

Legislación - Corporación. (s/f). RTVE.es. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <https://www.rtve.es/corporacion/legislacion/>

Liquid television. (s/f). Animacionparaadultos.Es. Recuperado el 23 de junio de 2022, de <https://animacionparaadultos.es/liquid-television/>

Los Picapiedra (the Flintstones). (s/f). Animacionparaadultos.Es. Recuperado el 22 de junio de 2022, de <https://animacionparaadultos.es/los-picapiedra-the-flintstones/>

Los Simpson (the Simpsons). (s/f). Animacionparaadultos.Es. Recuperado el 23 de junio de 2022, de <https://animacionparaadultos.es/los-simpson-the-simpson/>

Bojack Horseman: depressió de cavall

Malestar general. (s/f). Medlineplus.gov. Recuperado el 30 de diciembre de 2022, de <https://medlineplus.gov/spanish/ency/article/003089.htm>

Maturity ratings for TV shows and movies on Netflix. (s/f). Centro de ayuda. Recuperado el 8 de enero de 2023, de <https://help.netflix.com/es-es/node/2064>

Mimenza, O. C. (2017, abril 14). *Catatonía: causas, síntomas y tratamiento de este síndrome.* Psicologiaymente.com. <https://psicologiaymente.com/clinica/catatonia>

Molinari, D. G. (2016, noviembre 8). Depresión endógena: síntomas y causas. VIU. <https://www.universidadviu.com/es/actualidad/nuestros-expertos/depresion-endogena-sintomas-y-causas>

Mpblasd, P. (2019, febrero 26). 6. *Evaluación y cribado de la depresión.* GuíaSalud. <https://portal.guiasalud.es/egpc/6-evaluacion-y-cribado-de-la-depresion/>

Netflix United Kingdom – watch TV programmes online, watch films online. (s/f). Netflix.com. Recuperado el 30 de diciembre de 2022, de <https://www.netflix.com/>

Pardo, L., & Palazzesi, A. (2021, mayo 26). *La evolución de la animación de «Los Simpsons» (1987-2021).* Neoteo.com. <https://www.neoteo.com/evolucion-animacion-de-los-simpsons/>

PohuipreFormacion [PohuipreFormacion]. (2017, abril 6). *“Tristeza y culpa”, por Fernando Colina.* Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=qj_-Soqdl20

¿Qué es Netflix? (s/f). Centro de ayuda. Recuperado el 26 de junio de 2022, de <https://help.netflix.com/es-es/node/412>

Redirect notice. (s/f). Google.com. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.muyinteresante.com.mx%2Fsociedad%2Fsigmund-freud-el-conocedor-de-las->

almas%2F&psig=AOvWaw2lihXR67TIYe50EXnUVC6_&ust=1666599188
069000&source=images&cd=vfe&ved=0CA0QjRxqFwoTCOilp_fz9foCF
QAAAAAdAAAAABAX

Sadurní, J. M. (2019, septiembre 23). Sigmund Freud, el padre del psicoanálisis. *National Geographic*.
https://historia.nationalgeographic.com.es/a/sigmund-freud-padre-psicoanalisis_14704

Summerfield, M. (2016, junio 17). *Liquid TV, MTV and the death of innovation - the 90s most experimental cartoons*. Getintothis.
<https://www.getintothis.co.uk/2016/06/liquid-tv-mtv-death-innovation/>

Torres, A. (2017, octubre 3). *Depresión exógena: definición, causas y síntomas*. Psicologiyamente.com. <https://psicologiyamente.com/clinica/depresion-exogena>

Trabajo, F., Lombardo Bautista, G., & González Monaj, R. (s/f). *Análisis y evolución de las series de animación para adultos. De Liquid TV a nuestros días*. Upv.es. Recuperado el 11 de mayo de 2022, de <https://riunet.upv.es/bitstream/handle/10251/77090/LOMBARDO%20-%20An%20%C3%A1lisis%20y%20evoluci%20%C3%B3n%20de%20las%20series%20de%20animaci%20%C3%B3n%20para%20adultos.%20De%20Liquid%20TV%20a%20nuestros%20....pdf?sequence=1>

ValeriaOrtega. (2021, abril 19). *Series animadas para adultos más exitosas de todos los tiempos*. La Verdad Noticias.
<https://laverdadnoticias.com/espectaculos/Series-animadas-para-adultos-mas-exitosas-de-todos-los-tiempos-20210419-0068.html>

Wisecrack [wisecrack]. (2021, octubre 1). *Adult animation: Why cartoons make great therapy*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=_-9wo-TM6MU

(S/f-a). Mcu.es. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de http://www.mcu.es/gabineteprensa/notas/19592010/criterios_de_calificacion.pdf

(S/f-b). Edu.co. Recuperado el 23 de octubre de 2022, de <https://www.eafit.edu.co/ninos/reddelaspreguntas/Documents/dsm-v-guia-consulta-manual-diagnostico-estadistico-trastornos-mentales.pdf>

(S/f-c). Com.co. Recuperado el 1 de enero de 2023, de http://www.contextos-revista.com.co/Revista%209/A5_Depresion%20Recorrido%20historico%20y%20conceptual.pdf

ÍNDIX DE FIGURES

Figura 1. Caràtula de The Flintstones. [pàg.2]

Font: https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fm.media-amazon.com%2Fimages%2FM%2FMV5BZmYxZjE2MDYtYTQ2OC00NmUwLTkzNDEtNjFkZmEyM2E5ODBmXkEyXkFqcGdeQXVyNTA4NzY1MzY%40._V1_FMjpg_UX1000_.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.imdb.com%2Ftitle%2Ftt0053502%2F&tbnid=0zHBBdveQ6xrRM&vet=12ahUKEwi2iMzu56n8AhVoVKQEhbnD6QQMygAegUIARC6AQ..i&docid=aaeyXp8Ytl7zvM&w=1000&h=1338&q=the%20flintstones&hl=es&ved=2ahUKEwi2iMzu56n8AhVoVKQEhbnD6QQMygAegUIARC6AQ

Figura 2. Caràtula de Jokebook. [pàg.3]

Font: https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fm.media-amazon.com%2Fimages%2FM%2FMV5BOWUwYjUwNzMtNDhlZS00ZDk4LTI1mYzMtOTcyZTMzYzE5NGlwXkEyXkFqcGdeQXVyNDcwNDI2MTk%40._V1_FMjpg_UX1000_.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.imdb.com%2Ftitle%2Ftt0302127%2F&tbnid=eMgaSRwS5uiZeM&vet=12ahUKEwj1ytiA6Kn8AhX3mycCHYMMBtAQMygBegUIARC5AQ..i&docid=CKIlgNpnKOJSlyM&w=1000&h=563&

q=jokebook%201982&hl=es&ved=2ahUKEwj1ytiA6Kn8AhX3mycCHYMMBtAQ
MygBegUIARC5AQ

Figura 3. Caràtula de Liquid TV. [pàg.3]

Font:

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.imdb.com%2Ftitle%2Ftt0101134%2F&psig=AOvVaw3S-nJwalusbX0Yy8rTtH2x&ust=1672780756040000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjRxxqFwoTCLiNzIfqfwCFQAAAAAdAAAAABAD>

Figura 4. Caràtula de The Simpsons. [pàg.3]

Font:

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.filmaffinity.com%2Fes%2Ffilm372160.html&psig=AOvVaw1X5DQZtHZtlk_5EqOg9nNk&ust=1672780783692000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjRxxqFwoTCKDn3ZToqfwCFQAAAAAdAAAAABAD

Figura 5. Caràtula de Bojack Horseman. [pàg.4]

Font:

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.sensacine.com%2Fseries%2Fserie-17140%2Ffotos%2F&psig=AOvVaw2oux4U48KSsI36HSrl8P4r&ust=1672780797979000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjRxxqFwoTCOC0xJvoqfwCFQAAAAAdAAAAABAD>

Figura 6. Taula amb les franges d'edat recomanades per la visualització de continguts. [pàg.5]

Font:

http://www.mcu.es/gabineteprensa/notas/19592010/criterios_de_calificacion.pdf

Figura 7. Taula amb les franges horàries de protecció general. [pàg.6]

Font: <https://www.cnmc.es/ambitos-de-actuacion/audiovisual/control-de-contenidos>

Figura 8. Taula amb les franges horàries de protecció reforçada. [pàg.6]

Font: <https://www.cnmc.es/ambitos-de-actuacion/audiovisual/control-de-contenidos>

Figura 9. Caràtula Big Mouth. [pàg.9]

Font:

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.sensacine.com%2Fseries%2Fserie-20646%2Ffotos%2F&psig=AOvVaw0FjXJUBLL_COnPgHt30fib&ust=1672780884741000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjRxqFwoTCNDT9cToqfwCFQAAAAAdAAAAABAD

Figura 10. Sigmund Freud. [pàg.11]

Font: <https://www.muyinteresante.com.mx/sociedad/sigmund-freud-el-conocedor-de-las-almas/>

Figura 11. Enrique Rojas. [pàg.13]

Font: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:ERojas.jpg>

Figura 12. Fernando Colina. [pàg.14]

Font: <https://www.temasdepsicoanalisis.org/2012/06/19/entrevista-a-fernando-colina-la-cultura-de-la-psiquiatria/>

Figura 13. Portada del DSM-5. [pàg.17]

Font:

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.amazon.es%2FDiagn%25C3%25B3stico-Estad%25C3%25ADstico-Trastornos-Mentales%2Fdp%2F8498358108&psig=AOvVaw1o_zKzCnTzmatLZmCxfZ-

o&ust=1672780962842000&source=images&cd=vfe&ved=0CBAQjRxqFwoTCI
COleroqfwCFQAAAAAdAAAAABAD

Figura 14. Taula amb símptomes de la depressió. [pàg.21]

Font: pròpia

Figura 15. Taula amb els capítols escollits de Bojack Horseman. [pàg.27]

Font: pròpia

Figura 16. Taula analítica dels episodis de Bojack Horseman. [pàg.34]

Font: pròpia

Figura 17. Taula analítica dels episodis de Bojack Horseman. [pàg.36]

Font: pròpia

Figura 18. Taula analítica dels episodis Bojack Horseman. [pàg.38]

Font: pròpia

Figura 19. Taula analítica dels episodis Bojack Horseman. [pàg.39]

Font: pròpia

Figura 20. Bojack irritat. [pàg.40]

Font: <https://www.netflix.com/browse?jbv=70300800>

Figura 21. Bojack sentint-se culpable. [pàg.41]

Font: <https://www.netflix.com/browse?jbv=70300800>

Figura 22. Bojack tenint un atac de ràbia. [pàg.41]

Font: <https://www.netflix.com/browse?jbv=70300800>

Figura 23. Pensaments de Bojack. [pàg.41]

Bojack Horseman: depressió de cavall

Font: <https://www.netflix.com/browse?jbv=70300800>

Figura 24. Bojack al·lucinant amb la seva mare. [pàg.42]

Font: <https://www.netflix.com/browse?jbv=70300800>

Figura 25. Bojack tenint un atac d'ansietat. [pàg.42]

Font: <https://www.netflix.com/browse?jbv=70300800>

ANNEXOS

Annex 1. Entrevista a la Núria Giner, psicòloga.

Podries fer una petita introducció de qui ets i què has estudiat?

Jo sóc Núria Giner, sóc psicòloga i vaig estudiar a Tarragona la carrera de filosofia i ciències de l'educació (secció de psicologia), i vaig acabar-la a Barcelona amb l'especialitat de psicologia clínica.

Amb una frase, com definiries tu el terme de depressió?

N'hi ha una que em sembla la més adequada: és un malestar que es presenta en forma d'un conjunt de símptomes que et diuen que el desig s'ha aturat o fracassat. És a dir, aquesta persona ja no podrà tornar a desitjar. Jo crec que la depressió amb el desig és una cosa molt important. D'alguna manera, el poder tornar a poder desitjar és l'energia que fa que tu puguis tirar endavant i viure. Després, hi ha una cosa que és molt interessant, ja que a nivell històric la tristesa es veia com una covardia moral. Actualment, estem en un moment on pot ser es psiquiàtrica molt prompte qualsevol símptoma de depressió, quan finalment hi ha moltes coses al llarg de la vida, que comporten una tristesa, i per la qual has de passar.

Dels tres autors que m'has recomanat llegir, amb quin estàs més d'acord segons com descriuen el terme de depressió?

Per la meua línia de treball, jo no treballo amb el model de Rojas-Marcos, el qual utilitza una psiquiatria amb un model més discontinu, és a dir, un model molt classificat. Treballo en un model més continu, això vol dir, que a qualsevol persona li pot passar moltes coses durant la vida. Llavors, jo amb els que estic d'acord seria en Freud i amb Fernando Colina, perquè la visió que tenen d'aquesta malaltia, no és només una visió d'un desordre bioquímic, que amb una pastilla funcionarà. Sinó que està vista com que la persona, sobre el que li està

Bojack Horseman: depressió de cavall

passant, té una responsabilitat, és a dir, que ha de saber què li està passant i quan li passa ja que pot en que hi hagi algun moment que supera aquesta depressió, i li torna a passar alguna cosa i sap quins recursos té i se'n pot sortir. Perquè sinó, ho pot viure com a que té alguna cosa aliena, és a dir, que no va amb ell i que no pot fer res. Crec que això no ajuda a la persona.

Quins són els símptomes més repetitius que has vist en els teus pacients depressius?

Crec que es poden dir dins de dos ordres: l'afectiu i a nivell de cos. L'afectiu és que l'estat d'ànim és trist, està acompanyat de vegades de culpa, hi ha un desinterès, hi ha una anestesia afectiva, una incapacitat d'estimar, ja que tot està centrat en el seu dolor i la seva pèrdua, un cansament, una infravaloració, pessimisme, angoixa i autoretrets. Després a nivell corporal, estaria l'insomni, la pèrdua de gana, qualsevol tipus de somatització.

Com fas per a diagnosticar un pacient amb depressió? Metodologia, pautes, com gradua els diferents símptomes...

No hi ha proves. Els tests i les proves dins de la meua línia de treball, el psicoanàlisi, sempre està basada en entrevistes. De vegades, en adolescents i nens s'utilitzen tècniques projectives, que ajuden a que el pacient pugui veure i identificar el conflicte que té. Jo treballo amb entrevistes, on el pacient explica què li ha passat, com s'ha sentit, quan li ha passat, bàsicament es tracta de fer una indagació des de quan ha estat trist, i de si li va passar alguna cosa quan van començar els símptomes. Una cosa que si que és important tenir en compte, més enllà de les entrevistes, és la intensitat dels símptomes, la duració, l'origen, aquest és molt important. També s'ha de veure si la depressió és endògena, si no hi ha un una causa aparent i de repent el pacient està així, això ha de veure molt amb el seu tipus de funcionament de la seva personalitat. Tots tenim uns tipus de personalitats sobre les quals, si després emmalaltim, els símptomes apareixen dins d'aquest quadre, ja que la depressió no és una malaltia en si

Bojack Horseman: depressió de cavall

mateixa. Sinó que la depressió la pot fer altres tipus de trastorns, per tant, hem de veure si aquesta està sola o és donada per culpa d'un altre trastorn.

La causa/es de la depressió, com es pot identificar?

Depèn molt de la personalitat de la persona i de la manera ne al que ha fet vincles aquest. Per exemple, si un nen no ha fet uns bons vincles de petit, amb els seus pares per exemple, de gran és molt possible que els vincles que faci siguin més febles. Les primeres relacions són molt importants. Això no significa que si les primeres relacions d'una persona no han sigut bones, de gran tampoc ho siguin, però sí que és veritat que l'hauran marcat i s'haurà de treballar.

Determinar la causa de la depressió és bàsic per trobar el tractament adequat?

D'alguna manera, des de l'òptica que jo treballo, el tractament adequat és determinar la causa de la depressió del pacient, per tant, crec que si és un punt molt important.

Respecte de les cures plantejades de la depressió, de quina ets més partidària: els fàrmacs antidepressius o la psicoteràpia? Amb quin ordre creus que funcionen millor?

Jo crec que la millor opció és la psicoteràpia. Però, l'aparició dels fàrmacs han alleujat molt patiment a molts pacients, i de vegades van molt bé durant els processos de la psicoteràpia ja que alleuja els símptomes del pacient i fan que pugui pensar i expressar-se d'una altra manera. Ara, com a finalitat, si aquesta és només los fàrmacs, el pacient ho viurà com a una cosa aliena, i estic totalment en contra. Llavors, jo crec que funcionen millor amb col·laboració.

Creus que actualment hi ha un abús en l'ús dels fàrmacs per a tractar als pacients amb depressió?

Bojack Horseman: depressió de cavall

Jo crec que actualment hi ha una major consciència de psicoteràpia, i abans que no n'hi havia tanta va haver un punt on molts metges receptaven fàrmacs al mínim índex de depressió, ja que no s'estava preparat. I crec que actualment hi ha molta més consciència a l'hora d'utilitzar-los.

Es pot curar la depressió o s'ha de considerar una malaltia crònica amb moments més aguts/crítics i períodes més latents?

Doncs, jo crec que una persona sí que se'n pot sortir, però depèn de molts factors. De vegades, apareixen resistències, és a dir, tu tens moltes ganes de trobar-te millor però sense canviar res del que tens, això és inconscient. Moltes vegades el pacient diu que vol millorar però sense despendre's de res del que té, i moltes vegades per millorar t'has de moure i despendre't de coses i acceptar que són així.

Quina seria la diferència principal entre els psicòlegs i els psiquiatres?

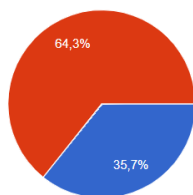
És bàsica, la medicació. Els psicòlegs treballen mitjançant la psicoteràpia, mitjançant la paraula, els psiquiatres també ho poden fer, però també poden receptar fàrmacs, ja que han estudiat medicina. Però jo crec que és molt important que els psicòlegs tinguin formació en psicofàrmacs per saber les novetats i com funcionen; no obstant, continuaran sense poder receptar-los.

Bojack Horseman: depressió de cavall

Annex 2. Enquesta de la popularitat i característiques dels personatges de les sèries d'animació per a adults.

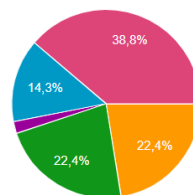
Quin és el teu gènere?

98 respuestas

Quina edat tens?

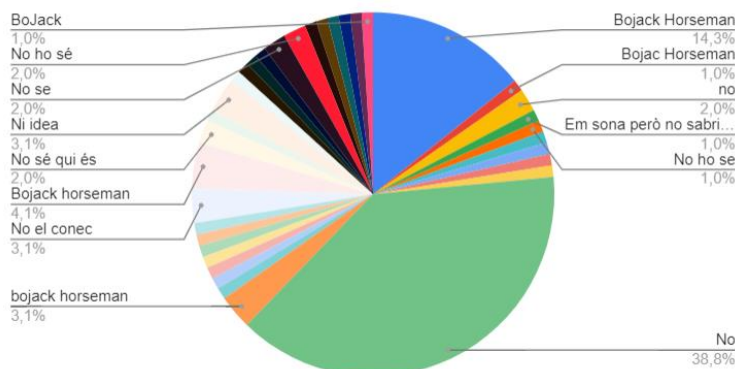
98 respuestas

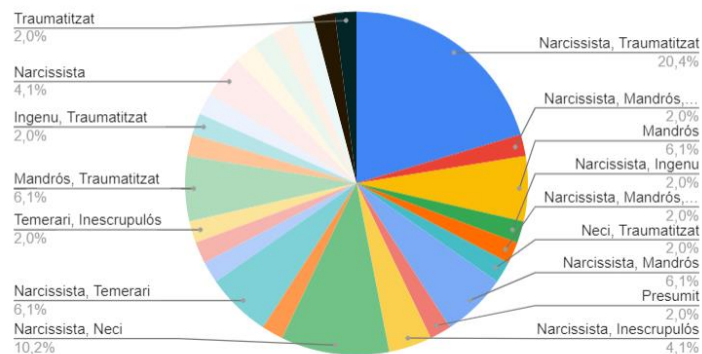
● 7 o menys
● 7 - 12
● 13 - 17
● 18 - 25
● 26 - 35
● 36 - 45
● 46 - 59
● 60 o més

Personatge 1: Bojack Horseman.

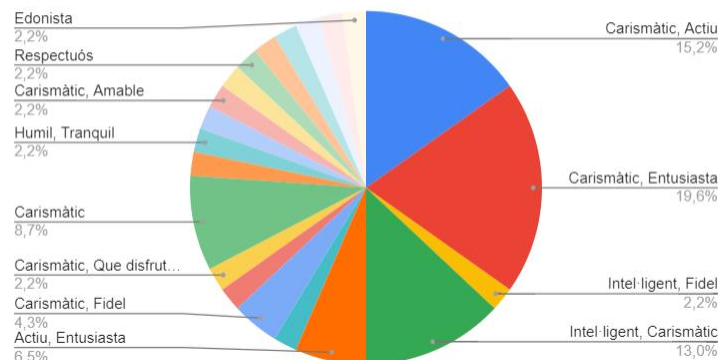
Sabries dir qui és aquest personatge o de quina sèrie és? Si és que sí, escriu el seu nom o el nom de la sèrie on apareix.

Recuento de Quines 2 característiques negatives creus que descriuen millor aquest personatge?

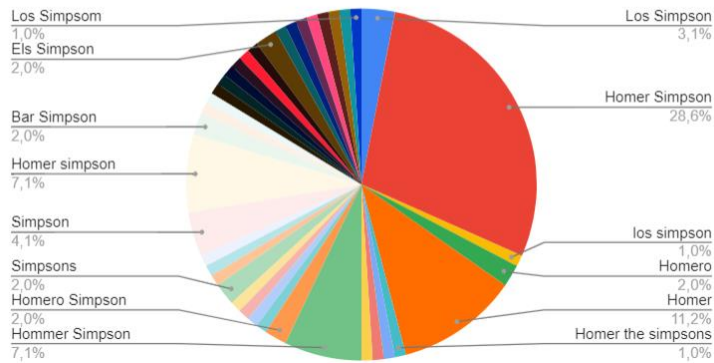
Recuento de Quines 2 característiques positives creus que descriuen millor aquest personatge?

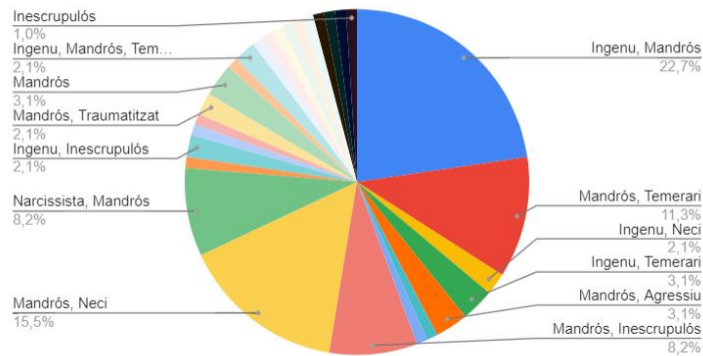
Bojack Horseman: depressió de cavall

Personatge 2: Homer Simpson.

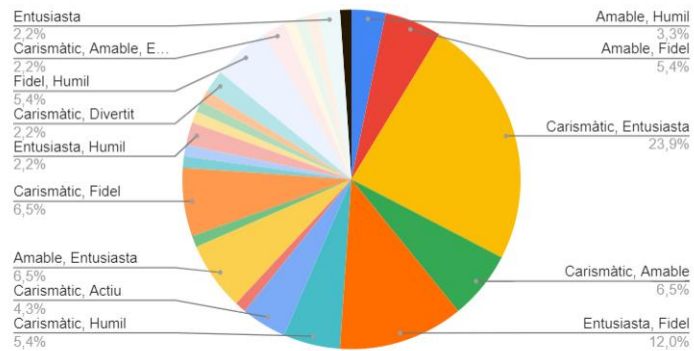
Recuento de Sabries dir qui és aquest personatge o de quina sèrie és? Si és que sí, escriu el seu nom o el nom de la sèrie...

Recuento de Quines 2 característiques negatives creus que descriuen millor aquest personatge?

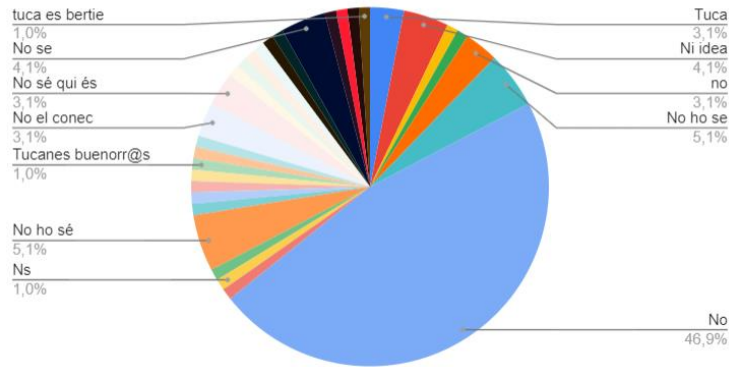
Recuento de Quines 2 característiques positives creus que descriuen millor aquest personatge?

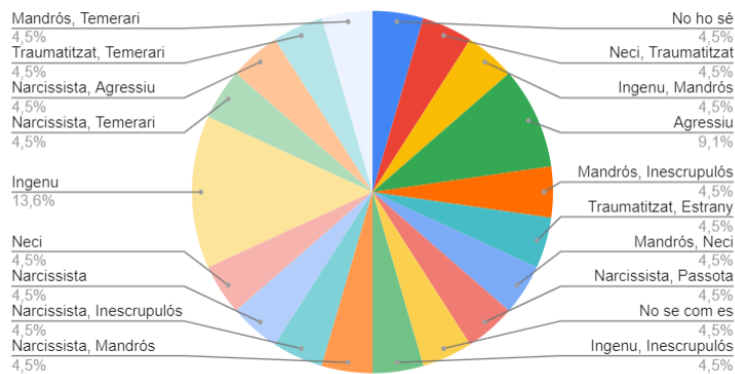
Bojack Horseman: depressió de cavall

Personatge 3: Tuca.

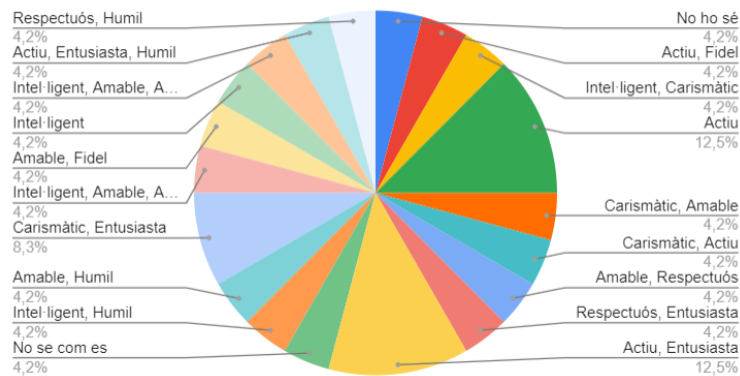
Recuento de Sabries dir qui és aquest personatge o de quina sèrie és? Si és que sí, escriu el seu nom o el nom de la sèrie...

Recuento de Quines 2 característiques negatives creus que descriuen millor aquest personatge?

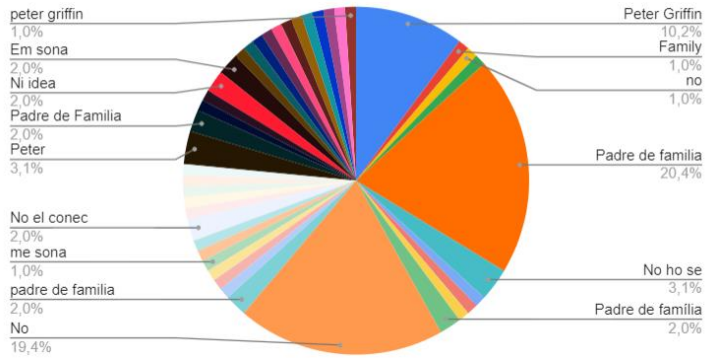
Recuento de Quines 2 característiques positives creus que descriuen millor aquest personatge?

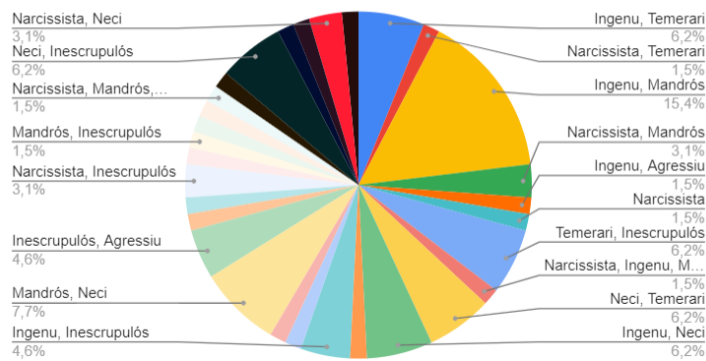
Bojack Horseman: depressió de cavall

Personatge 4: Peter Griffin.

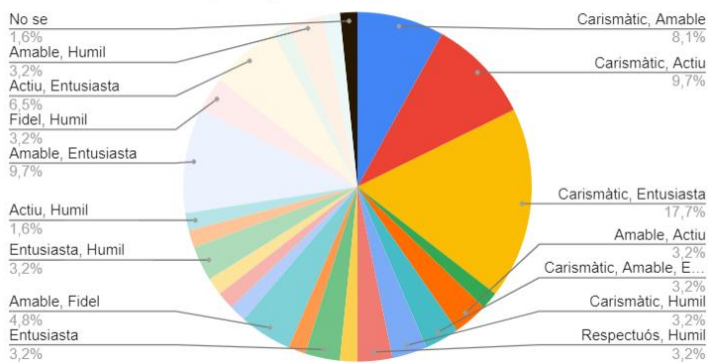
Recuento de Sabries dir qui és aquest personatge o de quina sèrie és? Si és que sí, escriu el seu nom o el nom de la sèrie...

Recuento de Quines 2 característiques negatives creus que descriuen millor aquest personatge?

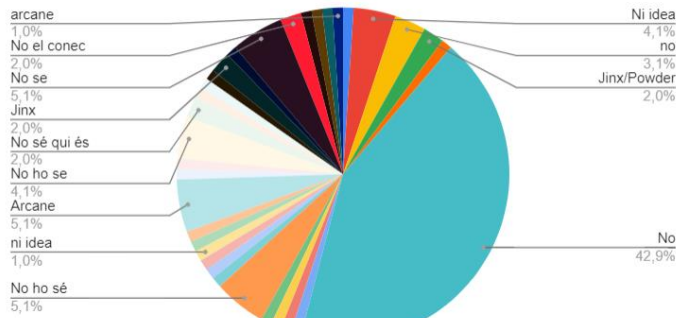
Recuento de Quines 2 característiques positives creus que descriuen millor aquest personatge?

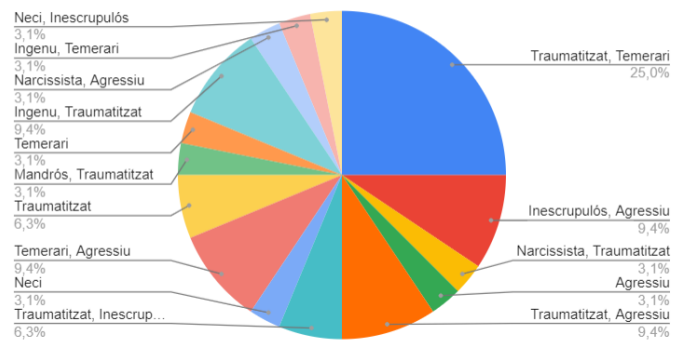
Bojack Horseman: depressió de cavall

Personatge 5: Jinx.

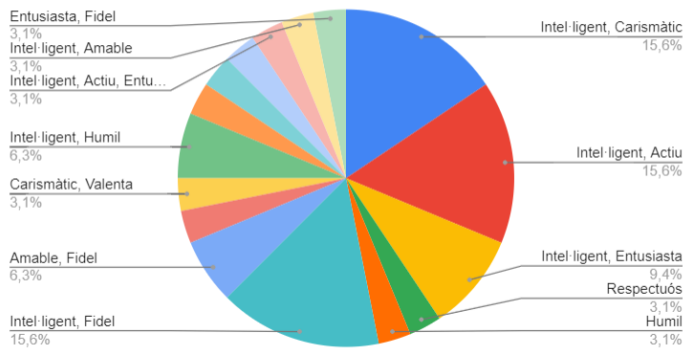
Recuento de Sabries dir qui és aquest personatge o de quina sèrie és? Si és que sí, escriu el seu nom o el nom de la sèrie...

Recuento de Quines 2 característiques negatives creus que descriuen millor aquest personatge?

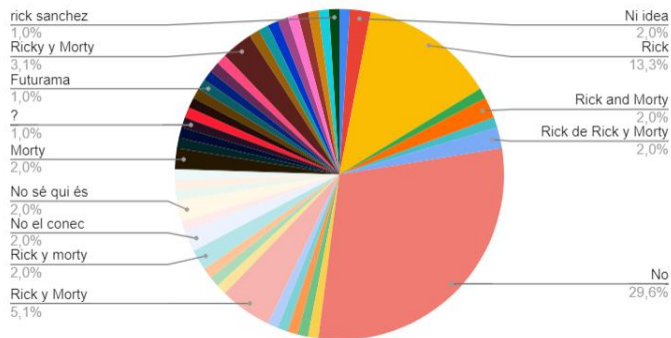
Recuento de Quines 2 característiques positives creus que descriuen millor aquest personatge?

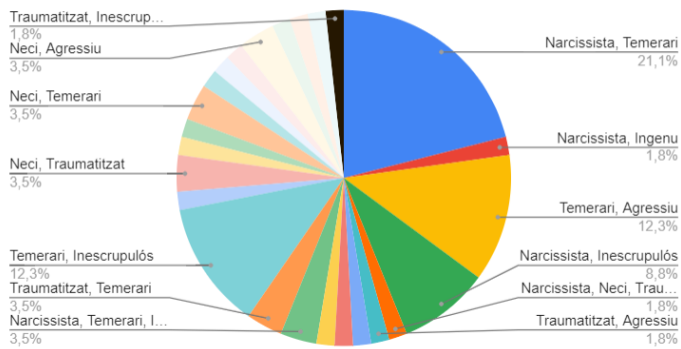
Bojack Horseman: depressió de cavall

Personatge 6: Rick Sánchez.

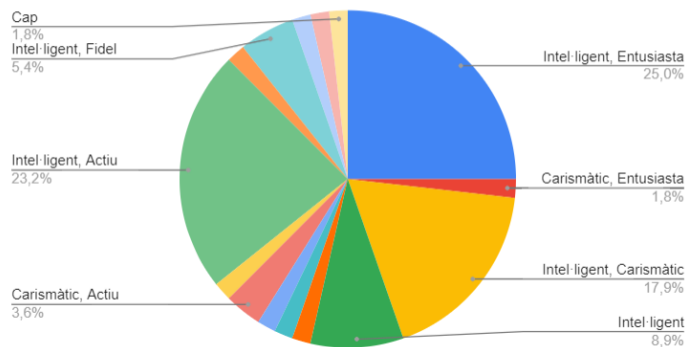
Recuento de Sabries dir qui és aquest personatge o de quina sèrie és? Si és que sí, escriu el seu nom o el nom de la sèrie...

Recuento de Quines 2 característiques negatives creus que descriuen millor aquest personatge?

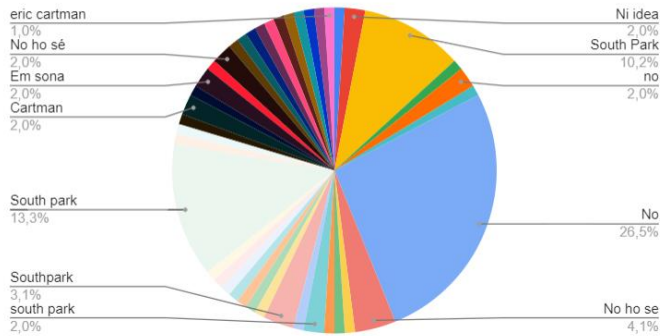
Recuento de Quines 2 característiques positives creus que descriuen millor aquest personatge?

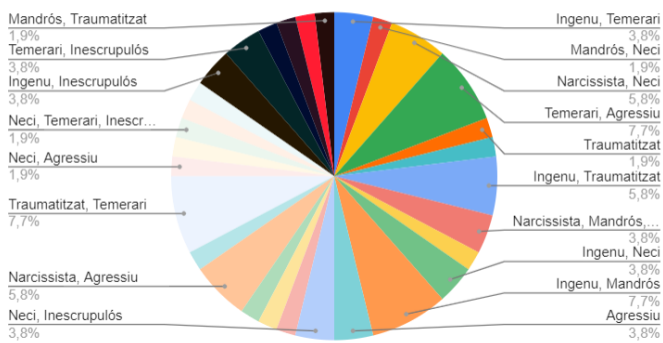
Bojack Horseman: depressió de cavall

Personatge 7: Eric Cartman.

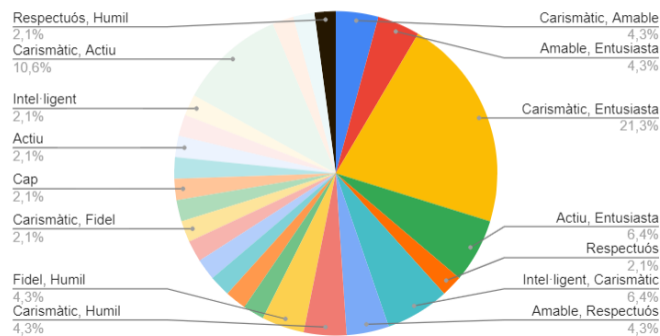
Recuento de Sabries dir qui és aquest personatge o de quina sèrie és? Si és que sí, escriu el seu nom o el nom de la sèrie...

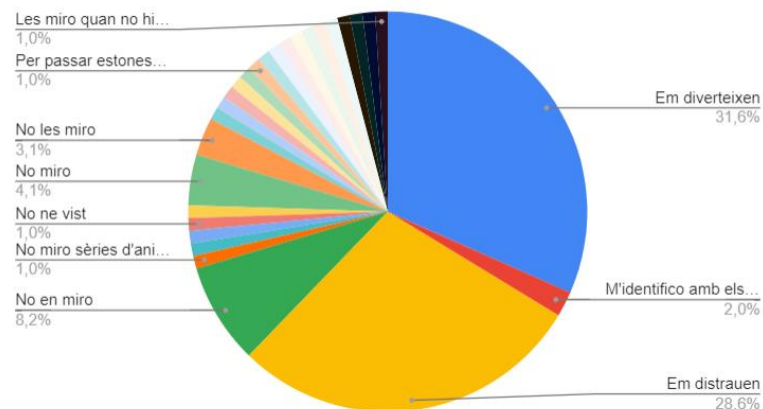
Recuento de Quines 2 característiques negatives creus que descriuen millor aquest personatge?

Recuento de Quines 2 característiques positives creus que descriuen millor aquest personatge?

Recuento de Per què mires sèries d'animació per a adults?

Bojack Horseman: depressió de cavall

Recuento de Coneixes algun altre personatge d'animació per a adults que t'agradi molt?

